

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSESZET-ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR
SZEGED

OTDK DOLGOZAT

A kontaktushipotézis, a média és a szociális távolságtartás összefüggéseinek vizsgálata a
bevándorlás kérdésével kapcsolatban

Készítette: Szűcs Tamás
Pszichológia MA

NEPTUN kód: FH9U6S

Témavezető: Kóródi Kitti
Egyetemi tanársegéd

Absztrakt

A bevándorlásról és a multikulturalizmusról nagyon eltérő véleményeket lehet hallani és meg tapasztalni. Ehhez a kérdéskörhöz pedig erősen kapcsolódik a szociális távolságtartás témaköre, ezért a kutatás fő céljának azt tűztem ki, hogy megvizsgáljam a szociális távolságtartás mértékét különböző tényezőkkel összefüggésben. A mintát összesen N=238 személy képezte, átlagéletkoruk 27,5 év ($SD=\pm 10,9$ év) volt. A lakhely szempontját tekintve a kitöltők 64,7%-a ($n=154$) magyarországi lakhellyel rendelkezik, míg 35,3%-uk ($n=84$) Szerbiában, Vajdaság területén él. A szociális távolságtartás mérésére a Bogardus-skálát használtam, emellett pedig a csatornák hitelességét mérő kérdések felvétele is megtörtént. A vizsgálatban az SST is felvételre került, amely a különböző nemzetiségekkel kapcsolatos asszociációkra segített rávilágítani. Eredményeim alapján elmondható, hogy a szociális távolságtartás és a csatornák / weboldalak többsége összefüggésben áll egymással. A vajdasági kitöltők szociálisan távolságtartóbbak a magyarországi válaszadókhoz képest, és erre a különbségre magyarázatot adhat a szociális dominancia elmélete. Az SST eredményekből kiderült, hogy az arab és a roma szavak erősebb asszociációs kapcsolatban állnak a félelem szóval, mint a bizalom szóval, míg a német szó esetében a bizalom erősebb asszociációs kapcsolatot mutatott, mint a félelem szó.

Kulcsszavak: szociális távolságtartás, multikulturalizmus, bevándorlás, média

Plágium nyilatkozat: A plágium szabályokat ismerem, és dolgozatomban azokat betartottam.

Szűcs Tamás, 2021.11.13.

Tartalomjegyzék

A kontaktushipotézis, a média és a szociális távolságtartás összefüggéseinek vizsgálata a bevándorlás kérdésével kapcsolatban	5
1.1 Az Európát érintő bevándorlás jelensége.....	5
1.2 Sztereotípiák és előítéletek hátterének elméletei	5
1.3 Sztereotípia és szociális távolságtartás	7
1.4 Előítéletesség a bevándorlással kapcsolatban, illetve a multikulturalizmus jelenségének megítélése.....	7
1.5 Európai vélemények a bevándorlásról	9
1.6 Magyarországi kutatások az előítéletességgel kapcsolatban	11
1.7 A média hatásai az emberek véleményére a különböző kultúrákat illetően.....	12
1.8 A kutatás célja	13
Módszerek.....	14
2.1 Résztvevők:	14
2.2 Előzetes felmérés:	14
1. táblázat	15
2.3 Vizsgálati eszközök:	15
2.3.1. Bogardus-skála (Bogardus, 1925):.....	15
2.3.2. Semantic Selection Test, SST (Szabó et al., 2013):.....	16
2.3.3. Demográfiai kérdések, és egyéb kérdések:	16
2.4 Vizsgálat menete:.....	16
Eredmények	16
2. Táblázat.....	17
3. Táblázat.....	19
4. Táblázat.....	21
5. Táblázat.....	22
6. Táblázat.....	23
7. Táblázat.....	24

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

8. Táblázat.....	25
9. Táblázat:	26
10. Táblázat.....	27
Megvitatás.....	28
Irodalom.....	36

A kontaktushipotézis, a média és a szociális távolságtartás összefüggéseinek vizsgálata a bevándorlás kérdésével kapcsolatban

1.1 Az Európát érintő bevándorlás jelensége

A bevándorlás leginkább Európa nyugati országait érinti, már a hidegháború vége óta és leginkább az 1980-as években kezdett el fokozódni (Bade, 2004). Bade (2004) kutatása szerint a legnépzsűrűbb célországok listáján szerepel Németország, Franciaország és Nagy – Britannia, de Svájc és Olaszország is a kedvelt úticélok közé tartozik. Ez a kutatás még azt is kimutatta, hogy az 1950 és 2000 közötti időszakban több mint 20 millió bevándorló költözött a nyugat – európai országok valamelyikébe, azonban azt is fontos kiemelni, hogy ezek a számok a Kelet – Európából, a Közel – Keletről, és a világ többi tájáról érkező bevándorlókat is magukba foglalják. A bevándorlók több mint fele Németországban (7,3 millió) és Franciaországban (3,2 millió) telepedett le, vagyis a Nyugat – Európában élő emberek számára a migráció nem szokatlan jelenség. A 2000-es évek beköszöntével, a globalizáció fokozódásával, a kommunikációs és a közlekedési lehetőségek világméretű kibővülésével az új helyre való költözés egyéni hajlandósága is egyértelműen növekedett (Tálas, 2015). Tálas (2015) szerint ennek a csúcspontja a 2015-ös migránsválsághoz köthető, amikor 1,3 millió ember kért hivatalosan menedéket Európában, és az európai határőrizeti ügynökség (Frontex) számításai szerint 2 millióra tehető az Európába érkező bevándorlók száma, aminek háttérében egyrészt a globalizáció, másrészt pedig az érintett területeken folyó háborúk álltak. Mivel a 2015-ös események leginkább a közel – keleti bevándorlókra helyezik a hangsúlyt, akik egy eltérő kultúrából származnak, és eltérő vallási háttérrel rendelkeznek, ezért az előítéletek és sztereotipikus információgyűjtés megjelenhet ezt a témakört illetően.

1.2 Sztereotípiák és előítéletek háttérének elméletei

A sztereotípiák és előítéletek definíciójának meghatározása a 20. század közepére tehető. Allport (1954) az előítéleteket úgy határozta meg, mint „egy személyre adott kategória alapú reakció”, míg a sztereotípiákat úgy írta le, mint „a csoportra vonatkozó elvárások egyénre való alkalmazása”. Ezek a meghatározások nagyon közel állnak egymáshoz fogalmi tekintetben. Licata és munkatársai (2011) összefoglalták azokat az elméleteket, amelyekkel az előítéletesség megjelenése értelmezhető. Ehhez kapcsolódik Sherif (2015) elmélete is, amely a reális konfliktus meglétén alapul. Sherif (2015) elmélete azt mondja ki, hogy a csoportok közötti konfliktus valamilyen limitáltan elérhető materiális anyagon vagy pedig korlátozottan elérhető lehetőség miatt jön létre. Ha ezt az elméletet vesszük a bevándorlókkal szembeni előítéletesség alapjának, akkor feltételezhetjük, hogy a befogadó ország lakosai azért

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

előítéletesek a bevándorlókkal szemben, mert úgy érezhetik, hogy a bevándorló csoport tagjai erőfeszítések nélkül jutnak azokhoz a javakhoz, amelyekért ők megdolgoztak (Licata et al., 2011). Pettigrew és munkatársai (1997) a relatív depriváció elméletével magyarázzák az előítéletesség meglétét. Szerintük ez az elmélet is jó magyarázatot ad arra, hogy egyes csoportok körében miért magasabb az előítéletesség mértéke. Szerintük azok a személyek, akik úgy érzik, hogy a csoportjuk valami miatt hátrányos helyzetben van egy külső csoporttal szemben, nagyobb mértékben előítéletesek. A bevándorlók esetében ez azért jelenhet meg, mert a befogadó ország tagjai úgy észlelhetik, hogy erőfeszítéseik ellenére hátrányos helyzetbe kerülnek a kedvezményeket és segélyeket élvező bevándorlókhöz viszonyítva. Ez a nézőpont azért különbözik a reális konfliktus elméletétől, mert a hátrányos helyzetű összehasonlítás szubjektív értékelését hangsúlyozza, vagyis az értékelés nem feltétlenül tükrözi az objektív körülményeket, sokkal inkább az észlelt hátrányt veszi az összehasonlítás alapjának, illetve azt, hogy a személy hogyan észleli saját csoportjának helyzetét a másik csoport helyzetéhez képest (Pettigrew et al., 1997). Sidanius és Pratto (1999) egy újabb elmélettel igyekeztek magyarázni azt, hogy miért jelenhet meg az előítéletesség a bevándorlókkal szemben. Az általuk említett „Social dominance theory”, vagy szociális dominancia elmélet azon a feltevésen alapszik, hogy a társadalomban jelen van a csoportok között egy olyan hierarchia, amely megkülönböztet uralkodó és alárendelt csoportokat, osztályokat. Emiatt a hierarchia miatt megjelennek különbségek az egyén szintjén, de az ideológiai és intézményi mechanizmusok tekintetében is, ezáltal kölcsönösen erősítik meg egymást, és tartják fenn a meglévő hierarchiát. Mivel ez a „rendszer” a domináns pozícióban lévő csoport tagjait szolgálja, ezért a csoport tagjai igyekeznek fenntartani ezt a szociális hierarchiát, és megerősíteni a pozíciójukat. Azonban egyes szociálpszichológiai kutatások azt figyelték meg, hogy az alárendelt csoport tagjai is részt vesznek ennek a szociális hierarchiának a fenntartásában (Sidanius & Pratto, 1999). Jost és Major (2001) erre a jelenségre alkotta meg a rendszerigazolás fogalmát, ami segíthet megérteni, hogy az alárendelt pozícióban lévő csoport tagjai körében miért is jelenik az előítéletesség a bevándorlókkal szemben. A bevándorlókkal szembeni előítéletesség magyarázatainál fontos még megemlíteni Tajfel és Turner (2004) társas identitás elméletét is, amely az egyik legszisztematikusabb elmélet a csoportok közötti viszonyok leírására. Simon (2010) a kutatásában azt figyelte meg, hogy a befogadó lakosok körében megjelenhet előítéletesség a bevándorlókkal szemben, ha úgy érzik, hogy a társadalmi vagy nemzeti identitásuk veszélybe kerül, a bevándorlók kultúrája, vallási nézeteik vagy eltérő értékeik miatt. Az előítéletekhez és sztereotípiákhoz nem csak ezek az elméletek köthetők, hanem egyéb fogalmak is, mint például a szociális távolságtartás fogalma.

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

1.3 Sztereotípiák és szociális távolságtartás

A szociális távolságtartás koncepcióját eredetileg Georg Simmel dolgozta ki (Ethington, 1997). A fogalom a „távolság” gondolatát a társadalmi interakciók egyik aspektusának, vagy a térbeli és a „társadalmi” távolság közötti eltérésnek a leírására alkalmazta (Ethington, 1997). A mérhetővé tétele és a fogalom módosítása Emory S. Bogardus nevéhez köthető, aki ennek a fogalomnak a mérésére skálát – társadalmi távolsági skála – dolgozott ki (Bogardus, 1925). Ezzel lehetőséget adott arra, hogy empirikus módon vizsgálható legyen, hogy az emberek milyen interakciókra, legközelebbi kapcsolatra hajlandók a különböző nemzetiségű, vagy különböző etnikai csoportokból származó személyekkel kapcsolatban (Bogardus, 1925). A szociális távolságtartást mérő skála eredményeit az egyén egy szociológiai csoporttal szembeni „előítéleteinek” függvényében értelmezik (Gupta & Wong, 2020).

1.4 Előítéletesség a bevándorlással kapcsolatban, illetve a multikulturalizmus jelenségének megítélése

Mivel a bevándorlás már évtizedek óta jelen lévő, és több országot érintő jelenség ezért az előítéletesség megjelenése a bevándorlókval kapcsolatban több kutatást is eredményezett, leginkább Ausztráliát, a nyugat – európai és az észak – amerikai országokat érintve. Ginges és Cairns (2000) Ausztráliában végeztek kutatást, a multikulturalizmus jelenségével kapcsolatban. Kutatásuk Moscovici szociális reprezentációk elméletére épült, ami azokat a kognitív struktúrákat foglalja magába (jelentés, sorrend, ismerősség), amelyek segítenek bennünket a világ történéseinek rendszerezésében (Ginges & Cairns, 2000). Ezek a reprezentációk elősegítik az információk gyorsabb feldolgozását, és hatással vannak az attitűdjeinkre és a viselkedésünkre (Moscovici, 1981). A szociális reprezentációk elmélete, azonban nem csak ezekből a komponensekből tevődik össze, hanem megcélozza azt is, hogy feltérképezze, mi alapján szervezik az egyének és a csoportok a beérkező információt (Marková, 1996). Ginges és Cairns (2000) kutatásában 146 fő vett részt, nagy részük (71,6%) ausztrálnak, illetve görög – ausztrálként (24,6%) jellemezte magát, míg 5 személy nem tekintette magát ausztrálnak. A kérdőív nyílt végű kérdéseket tartalmazott a multikulturalizmussal kapcsolatban. A kitöltők válaszai alapján 23 kategóriát hoztak létre, és egy kategóriába sorolták a hasonló jelentéssel bíró válaszokat. Az első csoportba tartoztak azok a kategóriák, amelyek a definícióra keresték a választ, mint például: „A multikulturalizmus a bevándorlók irányelve.”, „A multikulturalizmus a társadalmi igazságosságot szolgálja.” A második csoportot azok a kategóriák képezték, amelyek arra keresték a választ, hogy mennyire értenek egyet a kitöltők a kevert nemzetiség jelenségével. Ilyen például: „A multikulturalizmus veszélyes az ország egységére és stabilitására”, „A multikulturalizmus társadalmilag igazságosabbá teheti

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Ausztráliát.” Az utolsó, vagyis harmadik csoportba azokat a kategóriákat osztották be, amelyek több nemzetiség elvének megvalósítására vonatkoztak, mint például: „Az elv túl messzire ment, a kisebbségek előnyöket élveznek.”, „Elérte a társadalmi igazságosságot, eredményes volt ebből a szempontból” (Ginges & Cairns, 2000). Ezekből az eredményekből is könnyen kivehető, hogy az emberek véleménye mennyire megosztott a bevándorlással, illetve annak eredményeképp létrejött, multikulturalizmussal kapcsolatban. Alesina és munkatársai (2018) hat országban – Franciaország, Németország, Olaszország, Svédország, Egyesült – Királyság és Egyesült Államok – végezték kutatásukat arról, hogy a befogadó ország lakosai hogyan érzlelik a bevándorlás folyamatát, illetve milyenek az attitűdjeik a legálisan letelepedett külföldiekre figyelembe véve. Ezen országok lakosai különbözőképpen állnak a bevándorlás jelenségéhez, azonban minden országban megfigyelhető, hogy ez a kérdés kényes politikai témává vált a fent említett országokban. Eredményeikből kiderült, hogy az ország lakosai magasabbra értékelik a letelepedettek számát, mint amekkora az valójában. Az Egyesült – Államokban a bevándorlók a lakosság mindössze 10%-át képezik, azonban a kitöltők ezt az értéket átlagosan 36%-ra becsülték. Olaszországban a valós érték szintén 10%, míg a lakosok ezt a számot 26%-nak vélték. Emellett vizsgálatukból az is kiderült, hogy a válaszadók szerint a bevándorlók inkább olyan országokból érkeznek, amelyek kulturálisan nagyon különböznek a célországtól. Ezáltal felértékeltek a muszlim, a közel keleti és az észak – afrikai bevándorlók számát, és kevesebbre becsülték a keresztény bevándorlók számát, mint az a hivatalos adatokban megfigyelhető. Magyarországon a multikulturalizmus megítélésével kapcsolatban Nguyen Luu Lan Anh és Boreczky Ágnes (2017) végeztek kutatást. Kutatásukban 368 (N = 368) pedagógus és pedagógusjelölt vett részt és kutatásuk célja az volt, hogy feltérképezzék a résztvevők multikulturalizmussal és migrációval kapcsolatos nézeteit (Boreczky & Nguyen Luu, 2017). A 368 főből álló minta összetétele a következőképpen alakult: tanár, tanító 91 fő (25%), tanárjelölt 76 fő (21%), tanítójelölt 84 fő (23%), óvodapedagógus-jelölt 104 fő (28%) és alapozó kurzus hallgatója 13 fő (3%). A férfiak és nők aránya 10, ill. 90%. Az átlagéletkor 26,93 év volt. A gyakorló pedagógusoknak összeállított kérdőívük 23, míg a pedagógusjelölteknek összeállított 22 kérdést tartalmazott a migrációra, a bevándorlókra, a multikulturalizmusra, az identitásra és az értékekre vonatkozóan. A kérdések 3 főbb csoportba sorolhatók: „A multikulturális nevelésre vonatkozó nézetek” kérdéscsoportba, „A tanárok migránsokkal és migrációval kapcsolatos nézetei”, kérdéscsoportba és „A migráns tanulókkal kapcsolatos tanári feladatok” csoportba. „A multikulturális nevelésre vonatkozó nézetek” kérdéskör válaszaiból kiderült, hogy legnagyobb konszenzusban a különböző kultúrák megismerése áll, és hogy a multikulturális nevelés a különböző kultúrák megismeréséről szól

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

(90 említés). „A migrációval kapcsolatos nézetek” csoportban megjelentek mind pozitív, mind pedig negatív töltetű válaszok. Arra a kérdésre, hogy „Mi jut eszébe a migráns szó hallatán?” olyan válaszok érkeztek többségben, mint „bevándorló, menekült, idegen, nem akarnak beilleszkedni, kirekesztés, terrorfélelem”. Az utolsó kategória egyik kérdése az volt, hogy „Jelentene-e új feladatokat az iskola számára, ha a tanulók között több bevándorló tanuló lenne?”. Itt leginkább a kultúrából adódó feladatokat (más kultúrák megismerése, elfogadása) és a gyerek helyzetéből adódó feladatok (szülőkkel való kapcsolat) kerültek leginkább megnevezésre, de a nyelvi nehézségek is előkerültek a válaszok elemzéséből (Boreczky & Nguyen Luu, 2017). Ezekből az eredményekből is látható, hogy a multikulturalizmus megítélése nagyon szerteágazó és több nézőpontot kell figyelembe venni a vizsgálatokor.

1.5 Európai vélemények a bevándorlásról

Az elmúlt évtizedekben Európában az élet várható időtartama megnőtt, míg a gyermekvállalási kedv csökkent, ennek eredményeképp pedig csökkent a munkaerő és a népesség kezd elöregedni (Sides & Citrin, 2007). Egyes politikai erők pedig a bevándorlást tekintik a „probléma” megoldásának, habár ennek a kérdése nagyon vitatottá vált a különböző politikai színtereken (Joppke, 2002). Sides és Citrin (2007) kutatásukban arra keresték a választ, hogy milyen tényezők befolyásolják azt, hogy valaki milyen véleményt formál a bevándorlásról, mint jelenségről, illetve magukról a bevándorló személyekről. Ezeket a tényezőket 3 csoportba sorolták, és az elsőbe tartoztak az anyagi „érdekek”, a másodikat az identitáshoz kapcsolódó elemek képezték, míg a harmadik csoportot a téves információk alkották, arról, hogy valójában hány bevándorló is él a befogadó országban. Az anyagi „érdeken” alapuló teóriák azt feltételezik, hogy a befogadók és a bevándorlók közötti ellentét alapja az anyagi javakra vezethető vissza, míg az identitás elemeit magukba foglaló elméletek inkább azt állítják, hogy az ellentét alapja az identitásban megtalálható értékek, és személyes értékekhez köthető, illetve ahhoz, hogy ezek az értékek alapján hogyan formálunk véleményeket (Citrin et al., 1997). A bevándorlás esetében különösen fontos, hogy mit gondolunk az adott országról, illetve az ország kultúrájáról, ahonnan a bevándorló érkezik (Sears, 1993). Freeman (1995) szerint még az is fontos tényező lehet, hogy általánosságban mit gondol a befogadó társadalom a migráció jelenségéről, illetve, hogy milyen pontos a tudása a bevándorlók számát illetően a befogadó ország lakosainak. Hiszen, ha azt feltételezzük, hogy a fenyegetettség érzése állhat a bevándorló-ellenesség mögött, akkor a már jelen lévő bevándorló populáció nagysága tovább növelheti ezt az érzést. Sides és Citrin (2007) eredményeiket a 2002 – 2003 között zajló „European Social Survey” adataiból nyerték. A mintát több mint 38 ezer személy képezte, az akkori Európai Unió tagországainak népességéből. A tagországok mellett

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Norvégia, Svájc és a később tagországgá vált (Csehország, Magyarország, Lengyelország) országokban is kitölthető volt a kérdőív. Az eredményekből kiderült, hogy az azonos etnikumból származó bevándorlókat jobban elfogadják, mint azokat, akik a bevándorló ország lakosaitól eltérő kultúrával rendelkeznek. Emellett azt is megfigyelték, hogy nem volt különbség aközött, hogy a személy európai vagy nem európai, illetve hogy szegényebb vagy gazdagabb országból vándorol a célországba. Ezért azt a következtetést vonták le, hogy az elfogadás mértékében nagyobb szerepet játszik az etnikai háttér, mint sem az elhagyott ország neve. Ezek a kérdések mellett a bevándorlás következményeire is kíváncsiak voltak. A válaszadók 37% - a szerint a bevándorlók rosszabb helyé teszik az országot az életkörülmények szempontjából, illetve 34 százalék úgy gondolja, hogy rossz hatással vannak a gazdaságra. Ellentét alakult ki a bűnözés és a kulturális előnyök kérdésében, ugyanis a kitöltők 68%-a szerint a bűnözési ráta arányosan növekedne a bevándorlók számával, azonban az 50,4%-uk úgy gondolja, hogy a kultúra gazdagabbá válna általuk. Az információkra vonatkozó komponensek esetében azt várták, hogy az emberek túlbecsülik a bevándorlók számát a saját születési országukban. Ez a hipotézis beigazolódott, hiszen minden egyes ország esetében megfigyelhető volt a túlbecslés. Magyarországon a valódi szám 0 – 10 között helyezkedik el, míg a kitöltő személyek ezt a számot a duplájára, 10 – 20 közöttinek gondolták. Egyéb kutatások arra keresték a választ, hogy milyen jelenségek hatnak a befogadó ország lakosaira, amikor kialakítják attitűdjeiket a bevándorlók felé. Matera és munkatársai (2011) azt mutatták ki, hogy a bevándorlók hozzáállása a csoportok közötti kommunikációhoz nagyobb hatással bír a befogadók attitűdjeire, mint az, hogy fenn szeretnék tartani a kultúrájukat. Emellett arra is kitértek, hogy azok a bevándorlók, akiktől a célország lakosai érzékelik, hogy nyitottak a csoportok közötti kapcsolatok kialakítására, kevésbé tűnnek fenyegetőnek a befogadók számára. Olsson és munkatársai (2019) Svédországban végeztek kutatást, hogy mekkora szerepet játszik a befogadás mértékében, és a multikulturalizmus érzésének kialakításában a bevándorlók vallása. Vizsgálataik szerint a lakosok nyitottabbak voltak a multikulturalizmus kérdésére, ha a muszlim bevándorlók is nyitottak voltak a kapcsolatok kialakítására a többségi társadalommal. Abban viszont elhanyagolható különbséget találtak, hogy a keresztény bevándorlók szempontjából hogyan ítélik meg a multikulturalizmus jelenségét, ugyanis a kulturális különbségek az esetükben nem voltak olyan szembetűnők. Emellett arra is fény derült, hogy a muszlimok vágya, hogy fenntartsák a kultúrájukat, nem volt kihatással az attitűdökre, illetve a fenyegetettség érzésére. Matera és munkatársai (2020) a Svédországban készült kutatás elemeit akarták áthelyezni új szociokulturális környezetbe, Olaszországban. Kutatásukban 247 személy vett rész, 78,5% kereszténynek, míg 21,5% ateistának vallotta

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

magát a kitöltők közül. Válaszaikból kiderült, hogy szerintük azok a bevándorlók, akik kevésbé kívánják fenntartani az eltérő vallásos szokásaikat, nagyobb eséllyel fognak kapcsolatot teremteni az olaszokkal. Emellett az is kiderült, hogy a keresztény bevándorlók esetében nem találtak ezek a változók között kapcsolatot, vagyis, ha megegyezik a bevándorló vallása a többségi vallással, akkor ez nem fog szerepet játszani abban, hogy mennyire lesz nyitott a kapcsolatteremtésre a befogadó ország lakosaival. Azt is kiemelték, hogy kevésbé érezték fenyegetőnek azokat a bevándorlókat, akik nyitottabbak voltak a kapcsolatteremtésre a célország lakosaival, illetve hajlandóak voltak a csoportok közötti kommunikációra. Az ilyen személyek felé empatikusabbnak, és bizalmasabbnak mutatkoztak a kitöltők. Megnézték még azt, hogy a bevándorlók vágya a kulturális hagyományok megőrzésére mennyire befolyásolja a befogadó ország állampolgárainak attitűdjeit, azonban itt nem találtak szignifikáns különbséget.

1.6 Magyarországi kutatások az előítéletességgel kapcsolatban

Magyarországról nem csak európai szintű kutatásokból származnak adatok, hanem helyi kutatások is készültek a bevándorlással és az előítéletességgel kapcsolatban. Ilyen Zán (2014) kutatása is, aki a magyar belügyi ágazatban végzett kutatást az idegenellenességgel kapcsolatban. A kutatásban érintett 763 fős mintában a Budapesti Rendőr-főkapitányság Bevetési Főosztály állománya, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságnál dolgozó rendőrök, külső és belső megyés határrendészek, járőrök, a Rendőrtiszti Főiskola elsős és végzős hallgatói, valamint egy rendészeti szakközépiskola tanulói vettek részt. A nemek aránya erősen a férfiak felé tolódik el (77,5 % férfi, 22,5 % nő). A rendőrség korösszetételéből adódóan a minta csaknem fele (47,3 %) 25 év alatti, és a 36 éven felüliek mindösszesen 16,1 %-ot tesznek ki. A befogadási hajlandóság szelektív, az itt vizsgált három kategória (határon túli magyar kisebbséghez tartozók, minden rászoruló, minden beilleszkedni kész bevándorló) között jelentős különbség van. A válaszadók a határon túli magyarokat 46,9 %-ban, a beilleszkedni hajlandókat 45,2 %-ban, míg a minden rászorulót 14,3 %-ban fogadnák be. Az adatokból az állapítható meg, hogy a befogadási hajlandóság rendkívül alacsony. Bár a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói a legkevésbé elutasítók, jelentős különbség van az első- és a harmadéves hallgatók véleménye között: az elsőévesek sokkal befogadóbbak, mint a harmadévesek. Úgy tűnik, minél közelebb kerülnek a hallgatók a munkába álláshoz, attitűdjeik annál inkább hasonlítanak az aktív rendőrökéhez. Ez magyarázható azzal, hogy az aktív rendőrökre a hallgatók úgy tekintenek, mint egy referenciacsoportra, és ezért nagy hatással vannak a hallgatók attitűdjeire és véleményire. Ebben valószínűleg szerepet játszik a kognitív disszonancia, vagyis az a pszichológiai állapot, amikor az egyén ellentmondást tapasztal saját attitűdjei, hiedelmei, gondolatai vagy cselekedeti között (Zán, 2014). Szabó (2010) kutatásában 120 középiskolás

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

tanuló vett részt, átlagéletkoruk 16,3 év volt. A Bogardus – skálán kapott eredményei kimutatták, hogy a diákok leginkább a roma közösség tagjaival szociálisan távolságtartók, míg az olasz és amerikai személyekkel legkevésbé. A Bogardus-skálán kapott eredményeit az SST-n kimutatott eredmények is alátámasztották, ugyanis a roma szónak erősebb volt az asszociációs kapcsolata a félelem szóval, mint a szeretet szóval. Emellett az olasz szónak erősebb volt a kapcsolata a szeretet szóval, mint a félelem szóval. Az eredmények még arra is rámutattak, hogy a Bogardus-skála eredményei negatívan korrelálnak az SST szeretet és nemzetiségek egybeesésével, míg a félelem és nemzetiségek egybeesésével pozitívan korrelálnak a Bogardus-skála eredményei. A legtöbb magyarnak azonban nincsen kapcsolata olasz és amerikai személyekkel, ezért ezek a pozitív sztereotípiák leginkább a médiából erednek (Szabó, 2010).

1.7 A média hatásai az emberek véleményére a különböző kultúrákat illetően

A vallás, a kulturális háttér, illetve az etnikai csoport mellett az utóbbi években a média hatása rohamosan növekedett arra nézve, hogy az emberek hogyan ítélik meg a különböző nemzetek lakosait, milyen hozzáállást mutatnak a különböző etnikai csoportokhoz, és milyen sztereotípiákkal rendelkeznek (Mastro, 2015). Különböző kutatások mutatják azt, hogy a médiának milyen nagy szerepe van abban, hogy valaki milyen véleményt alakít ki, nem a saját etnikai csoportjába tartozó személyekről. Cole és munkatársai (2003) gyerekek körében vizsgálták a média hatását, és arra jutottak, hogy ha gyerekeknek olyan meséket játszanak le, amelyek bemutatják a kölcsönös tiszteletet különböző nemzetek között, illetve pozitív üzenetet tartalmaznak a csoportok közötti különbségekről, akkor mind a kanadai, mind pedig az izraeli gyerekek nyitottabbak lesznek arra, hogy más etnikai háttérű gyerekekkel játszanak. Ebből a kutatásból is kiderült, hogy a média már fiatal korban, gyermekkorban is jelentős hatást gyakorol arra, hogy valaki mennyire lesz nyitott arra, hogy kapcsolatot teremtsen a különböző nemzetiségű személyekkel. Természetesen a média mellett, ebben a korban a nevelés és a szülők attitűdjei is fontos szerepet játszanak (Cole et al., 2003). Ogan és munkatársai (2013) kiemelik, hogy azoknak a személyeknek nagyban befolyásolhatja a véleményét a média, akik nem találkoznak, nem létesítenek kapcsolatot arab nemzetiségű, és iszlám vallású emberekkel. Ezért a média hatásának vizsgálata kiemelten fontos, ha ezt a kérdéskört vizsgáljuk. Ogan és munkatársai (2013) meta-analízisükben arra mutattak rá, hogy a fő médiacsatornák sztereotipikus ábrázolást alkalmaznak a muszlim személyek megjelenítésére. Moore és munkatársai (2008) kutatásukban arra lettek figyelmesek, hogy a brit médiában 2000 és 2008 között folyamatosan növekedett azon hírek száma, amely félelmet és dühöt kelthet a muszlimokkal kapcsolatban, a különböző terrorcselekmények következményeként. Az Egyesült Államokban negatív véleményt váltott ki a New York-i iszlám közösség központjának

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

az építési terve (Ogan & munkatársai, 2013). Az épületet többen is elleneztek, és a médiában megjelenő hírek is hasonló üzeneteket hordoztak. Közvéleménykutatások kimutatták, hogy azok az emberek, akik közelebb élnek az épület tervezett helyéhez, kevésbé elleneztek az épület megépítését, mint azok, akik távolabb élnek. Ogan és munkatársai (2013) itt is kiemelik a kontaktushipotézis fontosságának szerepét. Kutatásukban arra az eredményre jutottak, hogy a vallás, a politikai nézet, és a média együttesen gyakorol hatást a muszlimokkal kapcsolatos attitűdök kialakulására és fennmaradására. Kiemelték, hogy az idősebb korosztály, mivel nagyobb mértékben „fogyasztja” a médiát, ezért az ő nézeteik inkább negatív irányba tolódnak a muszlimokkal kapcsolatban. Az előítélet csökkentése érdekében a pozitív ábrázolás elengedhetetlen lenne az ő korosztályukat tekintve. A New York-i iszlám közösség központjának építéséről szóló hírek negatív média hangjai miatt azt feltételezték, hogy azok a személyek, akik jobban követték az ezzel kapcsolatos híreket, nagyobb mértékben fognak negatív hozzáállásról beszámolni a muszlimok felé. Ez a hipotézisük beigazolódtott, ugyanis a híreket követő személyek többsége szerint az épület építése nem helyes. Kiemelték, hogy azok a személyek, akik negatívabb híreket, és médiatartalmakat követtek, nagyobb mértékben mutattak negatív attitűdöket a muszlim emberek felé.

1.8 A kutatás célja

A kutatás fő célja az volt, hogy megvizsgáljam, hogy a vizsgálati személyek melyik nemzetiségekkel a legtávolságtartóbbak, illetve, hogy feltárjam, hogy a médiának és a kontaktusnak milyen összefüggései vannak a szociális távolságtartással kapcsolatban. A fentiek értelmében, a korábbi szakirodalmi eredményeket figyelembe véve az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg:

H1: A különböző csatornák, weboldalak hitelessége és a szociális távolságtartás között egyes csatornák - M1, DunaTV, ORIGO.hu, PestiSrácok.hu - esetében pozitív, míg másik csatornák - RTLklub, ATV, 444.hu, Telex.hu - esetében negatív korreláció lesz megfigyelhető (Cole et al., 2003; Ogan et al, 2013).

H2: Azok a személyek, akik már kerültek bevándorlóval személyes kapcsolatba, kevésbé lesznek szociálisan távolságtartók (Ogan et al, 2013).

H3: A kitöltők leginkább az arab nemzetiségű személyekkel lesznek szociálisan távolságtartók (Olsson et al., 2019; Matera et al., 2020).

H4: Az SST eredmények tekintetében a roma és arab szavak közelebb állnak a félelem szóhoz mint a bizalom szóhoz, illetve a német és kínai szavaknak szorosabb lesz a bizalom szóval a kapcsolata, mint az arab és roma szavaknak (Szabó, 2010).

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

H5: A vajdasági kitöltők szociálisan távolságtartóbbak lesznek a nemzetiségek felé, mint a magyarországi válaszadók (Jost és Major, 2001; Sidanius és Pratto, 1999).

H6: A migráció előnyeit hangsúlyozó kérdésekre adott válaszok negatív korrelációt fognak mutatni a Bogardus-skála eredményeivel, míg a veszélyekkel kapcsolatos válaszok pozitív korrelációt fognak mutatni a Bogardus-skálán jelölt válaszokkal (Ogan et al., 2013, Matera et al., 2020).

H7: A kitöltők szociálisan távolságtartóbbak lesznek a nem-európai nemzetiségű emberek felé, mint a német (európai) nemzetiségű emberek felé (Olsson et al., 2019; Matera et al., 2020; Ogan et al., 2013).

H8: Az SST negatív töltetű szópárjai (erőszak, félelem) pozitív korrelációt fognak mutatni a szociális távolságtartással, míg a pozitív töltetű (bizalom) szópárok esetében az együtt járás negatív irányú lesz. (Szabó, 2010).

Módszerek

2.1 Résztevők:

A kitöltő személyek kiválasztása kényelmi mintavétellel történt, véletlenszerű módon. A kitöltés megkezdéséhez semmilyen előfeltételt nem szabtam meg, semmilyen demográfiai adat tekintetében, ezért a kitöltők életkora, neme, iskolai végzettsége és lakhelye is nagyon széleskörűnek mondható. A mintát összesen $N = 238$ személy képezi. A kitöltők átlagéletkora $M = 27,5$ év ($SD = 10,9$ év). A nem tekintetében a válaszadók 33,2%-a ($n=79$) férfi, míg 66,8%-a ($n=159$) nő volt. A lakhely szempontját tekintve a kitöltők 64,7%-a ($n=154$) magyarországi lakhellyel rendelkezik, míg 35,3%-uk ($n=84$) Szerbiában, Vajdaság területén él. A lakhely méretének tekintetében a válaszadók 27,8%-a ($n=66$) faluban, 36,7%-a ($n=87$) városban, 19,8%-uk ($n=47$) megyeszékhelyen, míg 15,6%-uk ($n=37$) a fővárosban él. Az informált beleegyezés tartalmazott olyan információkat, mint az anonimitás, az adatok bizalmas kezelése, illetve tájékoztattam őket arról, hogy felmerülő kérdéseikkel forduljanak hozzám a megadott elérhetőségeken (lásd: A melléklet). A kutatást az SZTE BTK Pszichológiai Intézete által előírt etikai szabályokat betartva végeztem el.

2.2 Előzetes felmérés:

Ahhoz, hogy meghatározzam mely csatornák mutatják be inkább negatívan, mely csatornák pedig inkább pozitívan a bevándorlás kérdéskörét, előzetes felmérést végeztem. A minta 16 ($N = 16$) személyből állt, akiket arra kértem, hogy 1-5-ig (1 – Teljes mértékben

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

negatív; 5 – Teljes mértékben pozitív) terjedő likert-skálán értékeljék a különböző portálokon (M1, DunaTV, ATV, RTL Klub, 444.hu, Telex.hu, ORIGO.hu, PestiSrácok.hu) bemutatott hírek jellegét, hangvételének irányát.

1. táblázat

A bemutatott hírek hangvétele/jellege

	M1	DunaTV	ATV	RTL	444	ORIGO	Telex	PestiS
N	16	16	16	16	16	16	16	16
Átlag	1.00	1.19	3.75	3.75	4.31	1.13	3.94	1.13
Medián	1.00	1.00	4.00	4.00	4.50	1.00	4.00	1.00
Szórás	0.00	0.403	0.775	0.856	0.793	0.342	0.574	0.342

Megjegyzés. Az 1. táblázatban a bemutatott hírek jellegének átlagai (1 – Teljes mértékben negatív; 5 – Teljes mértékben pozitív) láthatók, portálok szerinti lebontásban.

2.3 Vizsgálati eszközök:

2.3.1. Bogardus-skála (Bogardus, 1925): A Bogardus – skála a szociális távolságtartás mérésére szolgált, és az alábbi nemzetiségek kerültek bele a skálába: szír, palesztin, afgán, arab, roma, kínai és német. A szír, palesztin, afgán és arab nemzetiségek elsősorban azért kerültek a válaszlehetőségek közé, mert a 2015-ös bevándorlási hullám idején sokszor kerültek említésre. Másodsorban pedig arra is szerettem volna választ kapni, hogy a személyek mennyire differenciálják a különböző országokból érkező embereket, akik mind arabként is említhetők. A roma és kínai nemzetiségek a hazai kisebbségi helyzet miatt kerültek bele a felsorolásba, ugyanis ők eltérő kultúrával rendelkeznek, mint a magyarok, azonban kisebbségként élnek Magyarországon. A német nemzetiség pedig “referencia pontként” került bele a skálába, hiszen egy hasonló kultúrával rendelkező, európai országgént említhetők, mint a magyar. A kitöltőknek egytől hétig terjedő skálán kellett bejelölniük, hogy melyik a legközelebbi viszony, amelyet elfogadnának a felsorolt nemzetiségek közül. Válaszlehetőségeik az alábbiak voltak: 1. Családomba fogadnám; 2. Elfogadnám barátomnak; 3. Elfogadnám munkatársamnak/osztálytársamnak; 4. Elfogadnám szomszédnak; 5. Egy városban, faluban lalnék vele; 6. Egy

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

országban se laknék vele; 7. Nem tudom (lásd: B3 melléklet). Vagyis minél kisebb számot jelölt a személy, annál kevésbé jellemző rá a szociális távolságtartás. Néhány hipotézis tesztelése során a 7-es választ megjelölő személyeket kizártam az elemzés folyamatából.

2.3.2. Semantic Selection Test, SST (Szabó et al., 2013): Az SST egy félprojektív mérőeszköz, és alapfelvetése, hogy a számunkra hasonló jelentéssel bíró fogalmakhoz hasonló képek, ábrák társulnak (Szabó et al., 2013). A tesztben minden egyes fogalom mellett 16 piktogram található, és a vizsgálati személyeknek a 16 ábra közül, minden szó esetében ki kell választania 8 darabot, amely szerinte leginkább kapcsolódik az adott szóhoz, és a képek minden szó esetében megegyeznek, és ugyanabban a sorrendben vannak felsorakoztatva (Szabó et al., 2013). A kutatásban az SST-hez társított szavak az alábbiak voltak a nemzetiségek dimenzióján belül: arab, kínai, német, roma. Az érzelmek, és cselekvések dimenzióján belül pedig a félelem, bizalom és erőszak szavak kerültek a felsorolásba (lásd: B1 melléklet).

2.3.3. Demográfiai kérdések, és egyéb kérdések: A meghatározott kérdőívek mellett a demográfiai kérdések és egyéb kérdések is felvételre kerültek (lásd: B2 és B4 mellékletek). Az egyéb kérdések csoportjába olyan kérdések tartoztak, amelyek arra vonatkoztak, hogy mennyire tartja hitelesnek az egyes TV csatornákat, weboldalakat. Emellett a bevándorlókkal való érintkezés (pl. segítségnyújtás) is a kérdések között szerepelt, illetve, hogy látott – e már bevándorlót élőben. A multikulturalizmussal kapcsolatos véleményre illetve a bevándorlókkal összefüggésbe hozott jelenségekre is rákérdeztünk, amelyek az egyéb kérdésekhez tartoznak.

2.4 Vizsgálat menete:

A vizsgálati személyeknek a közösségi oldalakon keresztül továbbított kérdőívet otthonról kellett kitölteniük, lehetőleg nyugodt környezetben, zavaró ingerektől mentesen. A válaszadás megkezdése előtt bele kellett egyezniük az informált beleegyező nyilatkozat pontjaiba, és a “Tovább” gomb megnyomásával megkezdhatték a kitöltést. A kérdőív kitöltése körülbelül 10 – 15 percet vett igénybe, amelynek első része a nemzetiségeket tartalmazó SST feladatokat tartalmazta. Ezután SST feladatot kaptak, amely az érzelmeket és cselekvéseket foglalta magába. Ezután a demográfiai kérdések kerültek felvételre, és végül a Bogardus – skála, illetve az egyéb kérdéseket tartalmazó rész következett, amelyekkel a kérdőív zárult.

Eredmények

A hipotézisek tesztelése előtt elvégeztem néhány előtesztelést és validitási vizsgálatot az SST megalkotott szópárjait tekintve. Összesen 12 szópár került megalkotásra, a nemzetiség

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

és az érzelmek dimenziói mentén. A szópárok a következők: félelem-arab, félelem-roma, félelem-német, félelem-kínai, bizalom-arab, bizalom-roma, bizalom-német, bizalom-kínai, erőszak-arab, erőszak-roma, erőszak-német, erőszak-kínai. A Binomiális eloszlás teszten mindegyik szópár szignifikánsan különbözött a véletlen szintjétől, vagyis mindegyik szópár esetében volt lehetőségem lefuttatni az egymintás T-próbát, amelynek előzetes értéke a 4 volt. Az egymintás T-próbák is szignifikánsnak bizonyultak 11 szópár esetében, azonban a kínai-bizalom szópár esetében nem volt szignifikáns az eltérés az előre megadott 4-es értéktől, vagyis ezt a szópárt ki kellett zárnom a további elemzésből, ezek az eredmények a 3. táblázatban láthatók.

2. Táblázat

A megalkotott szópárok egymintás T-próbájának értékei

Szópárok		Statisztika	Szabadságfok	Szig.
Arab-Félelem	Student's t	5.45	237	< .001
Német-Félelem	Student's t	-12.14	237	< .001
Kínai-Félelem	Student's t	-3.52	237	< .001
Roma-Félelem	Student's t	2.88	237	0.004
Arab-Erőszak	Student's t	3.66	237	< .001
Német-Erőszak	Student's t	-9.65	237	< .001
Kínai-Erőszak	Student's t	-3.63	237	< .001
Roma-Erőszak	Student's t	3.79	237	< .001
Arab-Bizalom	Student's t	-5.14	237	< .001
Német-Bizalom	Student's t	9.37	237	< .001
Kínai-Bizalom	Student's t	1.57	237	0.119
Roma-Bizalom	Student's t	-2.49	237	0.014

Megjegyzés. A 2. táblázatban található értékek az egymintás T-próba eredményét mutatják, amelynek előzetesen meghatározott értéke 4 volt, és a szignifikancia hiánya miatt a Kínai-bizalom szópár kizárásra került.

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Az első hipotézis, miszerint a különböző csatornák, weboldalak hitelessége és a szociális távolságtartás között egyes csatornák (M1, Duna TV, ORIGO.hu, PestiSrácok.hu) esetében pozitív, míg másik csatornák (RTL Klub, ATV, 444.hu, Telex.hu) esetében negatív korreláció lesz megfigyelhető, szintén Spearman-féle korrelációval teszteltem. Az elemzés elvégzése előtt kizártam azokat a személyeket, akik az elemzett csatorna esetében a “Nem ismerem ezt a csatornát” opciót választották, illetve kizártam azokat is, akik a Bogardus-skálán a “Nem tudom” lehetőséget adták meg válaszként, az elemzett nemzetiség esetében. Az M1 csatorna esetében a hipotézis beigazolódott, ugyanis a Bogardus-skálában felsorolt nemzetiségek mindegyikével pozitív korreláció mutatkozott. A szír szó estében ($r(168) = 0,371$, $p < 0,001$), a kínai szó estében ($r(168) = 0,235$, $p = 0,002$), a német nemzetiséget figyelembe véve ($r(168) = 0,262$, $p < 0,001$), a palesztin skálát tekintve ($r(168) = 0,361$, $p < 0,001$), a roma szó esetében ($r(168) = 0,296$, $p < 0,001$), az afgán nemzetiséget nézve ($r(168) = 0,359$, $p < 0,001$) és az arab etnikumot tekintve ($r(168) = 0,383$, $p < 0,001$) is pozitív korrelációt láthatunk. A Duna TV esetében is pozitív korrelációk voltak megfigyelhetők, mind a szír ($r(160) = 0,345$, $p < 0,001$), mind a kínai ($r(160) = 0,200$, $p = 0,011$), mind a német ($r(160) = 0,258$, $p < 0,001$) mind a palesztin ($r(160) = 0,330$, $p < 0,001$), mind a roma ($r(160) = 0,241$, $p = 0,002$), mind az afgán ($r(160) = 0,325$, $p < 0,001$), és mind az arab ($r(160) = 0,354$, $p < 0,001$) szavak esetében. Az ORIGO.HU weboldal esetében ugyanúgy, ahogy az M1 és Duna TV csatornák esetében pozitív korrelációk emelhetők ki, minden nemzetiséggel kapcsolatban. A szír ($r(160) = 0,277$, $p < 0,001$), a kínai ($r(160) = 0,197$, $p = 0,012$), a német ($r(160) = 0,173$, $p = 0,028$), a palesztin ($r(160) = 0,229$, $p = 0,003$), a roma ($r(160) = 0,218$, $p = 0,005$), az afgán ($r(160) = 0,273$, $p < 0,001$), és az arab ($r(160) = 0,255$, $p = 0,001$) szavaknál is pozitív a korreláció. A PestiSrácok.hu weboldal esetében is hasonló eredményeket kaptam a korrelációt tekintetében, ugyanis minden nemzetiség pozitív korrelációban áll ezzel a weboldallal. A szír ($r(132) = 0,338$, $p < 0,001$), a kínai ($r(132) = 0,263$, $p = 0,002$), a német ($r(132) = 0,345$, $p < 0,001$), a palesztin ($r(132) = 0,351$, $p < 0,001$), a roma ($r(132) = 0,283$, $p < 0,001$), az afgán ($r(132) = 0,351$, $p < 0,001$), és az arab ($r(132) = 0,351$, $p < 0,001$) nemzetiségek mind pozitívan korrelálnak vele. Ezeket a csatornákat tekintve a hipotézisem első része beigazolódott, ugyanis minden Bogardus-skálán elért eredmény pozitív korrelációban áll velük. A hipotézis második fele azonban nem látszott beigazolódni, ugyanis sem az RTL Klub TV csatornával, sem pedig az ATV csatornával nem mutatkozott korreláció, egyik nemzetiségnél sem. Azonban a weboldalak esetében beigazolódni látszott a hipotézis, ugyanis a 444.hu weboldal eredményei negatívan korrelálnak a Bogardus-skálán jelölt válaszokkal, kivéve a kínai nemzetiséget, ahol nem mutatkozott szignifikáns eredmény ($r(157) = -0,114$, $p = 0,151$). A szír ($r(157) = -0,246$, $p = 0,002$), a német

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

($r(157) = -0,311, p < 0,001$), a palesztin ($r(157) = -0,265, p < 0,001$), a roma ($r(157) = -0,183, p = 0,021$), az afgán ($r(157) = -0,279, p < 0,001$), és az arab ($r(157) = -0,313, p < 0,001$) szavak esetében negatív korrelációt láthatunk. A Telex.hu weboldal esetében már minden nemzetiség esetében negatív korrelációt figyelhetünk meg. A szír ($r(150) = -0,324, p < 0,001$), a kínai ($r(150) = -0,258, p < 0,001$), a német ($r(150) = -0,409, p < 0,001$), a palesztin ($r(150) = -0,350, p < 0,001$), a roma ($r(150) = -0,323, p < 0,001$), az afgán ($r(150) = -0,350, p < 0,001$) és az arab ($r(150) = -0,373, p < 0,001$) szavak esetében is. A hipotézis második fele csak részben igazodott be, ugyanis a csatornák nem állnak korrelációban a Bogardus-skálán elért értékekkel, azonban a weboldalak eredményei negatívan korrelálnak.

A második hipotézis az volt, hogy azok a személyek, akik már kerültek bevándorlóval személyes kapcsolatba, kevésbé lesznek szociálisan távolságtartók. A mintában csak azok a személyek szerepeltek, akik a Bogardus-skálakon egytől hatig terjedő választ adtak, ugyanis a 7-es válaszlehetőség azt jelölte, hogy "Nem tudom", így ennek a próbának a mintáját összesen $n = 184$ kitöltő képezte. Mivel a minta nem mutatott normál eloszlást ($p < 0,001$), ezért a Mann – Whitney U-próba segítségével elemeztem az adatokat. A próba eredményei szerint a két csoport között minden nemzetiség esetében szignifikáns a különbség. A szír ($U = 3016, z = -2,717, p = 0,007$), a kínai ($U = 3132, z = -2,397, p = 0,017$), a német ($U = 3071, z = -2,621, p = 0,009$), a palesztin ($U = 2488, z = -4,254, p < 0,001$), a roma ($U = 2966, z = -2,861, p = 0,004$), az afgán ($U = 2956, z = -2,886, p = 0,004$), és az arab ($U = 2865, z = -3,157, p = 0,002$) nemzetiségek esetében is szignifikáns volt a különbség a két csoport átlagai között. Azok, akik érintkeztek már bevándorlóval, minden nemzetiség esetében alacsonyabb átlageredményt értek el, ezért a hipotézis beigazolódt, hiszen az alacsonyabb átlageredmény és a szignifikáns különbségek arra utalnak, hogy ők kevésbé szociálisan távolságtartók a Bogardus-skálában felsorolt csoportokkal kapcsolatban (lásd: 4. táblázat).

3. Táblázat

A két csoport (érintkezett / nem érintkezett) eredményei

Nemzetiség	Érintkezett már bevándorlóval?	N	Átlag	Medián	Szórás
Szír	Igen	68	2.90	2.00	1.93
	Nem	116	3.54	3.00	1.79
Kínai	Igen	68	2.38	2.00	1.57

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A két csoport (érintkezett / nem érintkezett) eredményei

Nemzetiség	Érintkezett már bevándorlóval?	N	Átlag	Medián	Szórás
Német	Nem	116	2.81	2.00	1.42
	Igen	68	2.00	1.00	1.40
Palesztin	Nem	116	2.42	2.00	1.35
	Igen	68	2.50	2.00	1.61
Roma	Nem	116	3.61	3.00	1.74
	Igen	68	2.78	2.00	1.75
Afgán	Nem	116	3.48	3.00	1.68
	Igen	68	2.93	2.00	1.89
Arab	Nem	116	3.65	3.00	1.75
	Igen	68	2.72	2.00	1.91
	Nem	116	3.51	3.00	1.79

Megjegyzés. A 3. táblázatban a két csoport átlagai, medián értékei, és szórásai láthatók.

A harmadik hipotézisem tesztelésére először megvizsgáltam a Bogardus-skálán elért eredmények átlagait. Ez alapján a kitöltők leginkább az afgán nemzetiségű személyekkel ($M = 3,38$; $SD = \pm 1,83$) szociálisan távolságtartók. Az afgán nemzetiségűek után a szír ($M = 3,30$; $SD = \pm 1,87$), a roma ($M = 3,22$; $SD = \pm 1,74$), az arab ($M = 3,22$; $SD = \pm 1,87$), a palesztin ($M = 3,20$; $SD = \pm 1,77$), a kínai ($M = 2,65$; $SD = \pm 1,49$) és végül a németek ($M = 2,27$; $SD = \pm 1,38$) következnek (lásd: 5. táblázat). Ahhoz, hogy megnézzem, hogy ezen átlagok között szignifikáns-e a különbség, és leteszteljem, hogy a hipotézisem beigazolódott-e vagy sem, Friedman-próbát alkalmaztam. A Friedman-próba eredménye szignifikáns lett ($\chi^2(6) = 217$, $p < 0,001$), vagyis kimondható, hogy egyes csoportok között szignifikáns különbség figyelhető meg. Ahhoz, hogy tudjam mely csoportok között van különbség, a csoportok közötti összehasonlítást is elvégeztem. Ebből az derült ki, hogy az afgán nemzetiség átlaga szignifikánsan különbözik ($\chi^2 = 2,349$, $p = 0,019$) az arab nemzetiség átlagától, azonban az afgán és szír ($\chi^2 = 1,185$, $p = 0,236$), illetve az afgán és palesztin ($\chi^2 = 1,859$, $p = 0,063$)

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

nemzetiségek átlagai között nincs szignifikáns különbség. A próba eredményeit tekintve a hipotézisem megcáfolódott, és kiderült, hogy a kitöltők nem az arab személyekkel a leginkább szociálisan távolságtartók, viszont az sem mondható ki, hogy az afgán nemzetiség tagjaival lennének a leginkább távolságtartók társadalmi értelemben, ugyanis a páros összehasonlításban ez a nemzetiség átlaga nem különbözött szignifikánsan sem a szír és sem pedig a palesztin nemzetiség átlagától.

4. Táblázat

Szociális távolságtartás a Bogardus-skálában felsorolt nemzetiségek felé

	Szír	Kínai	Német	Palesztin	Roma	Afgán	Arab
Kitöltők	184	184	184	184	184	184	184
Átlag	3.30	2.65	2.27	3.20	3.22	3.38	3.22
Medián	3.00	2.00	2.00	3.00	3.00	3.00	3.00
Szórás	1.87	1.49	1.38	1.77	1.74	1.83	1.87

Megjegyzés. A 4. táblázatban látható a kitöltők száma, az átlag, a medián és a szórás értékei.

A negyedik hipotézis az volt, hogy az SST eredmények tekintetében a roma és arab szavak közelebb állnak a félelem szóhoz, mint a bizalom szóhoz, illetve a német és kínai szavaknak szorosabb lesz a bizalom szóval a kapcsolata, mint az arab és roma szavaknak. Mivel a kínai-bizalom szópárt ki kellett zárnom az elemzésből, ezért csak a német-bizalom szópárral tudtam dolgozni ennek a hipotézisnek a tesztelésénél. Ezt a leíró statisztikát, már az egész minta ($N=238$) szempontjából vizsgáltam, hiszen itt nem volt olyan kritérium, ami alapján szükséges lett volna kizárni egyes adatokat a folyamatból. Az arab szónak átlagosan 4,53 ($M = 4,53$; $SD = \pm 1,5$) egybeesése volt a félelem szóval, míg a bizalom szóval csak 3,51 ($M = 3,51$; $SD = \pm 1,47$). A roma szó esetében ugyanilyen eredmény figyelhető meg, ugyanis a félelem szóval átlagosan 4,29 ($M = 4,29$; $SD = \pm 1,55$) egybeesés látható, míg a bizalom szóval 3,75 ($M = 3,75$; $SD = \pm 1,54$). Ezen adatok miatt a hipotézis első fele beigazolódottnak tekinthető. A hipotézis második fele, miszerint a német szónak szorosabb lesz a kapcsolata a bizalom szóval, mint az arab és a roma szavaknak, szintén beigazolódott. A német és bizalom szavak egybeesése

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

átlagosan 5 ($M = 5$; $SD = \pm 1,64$) volt (lásd: 6. táblázat). Az előbb említett roma és arab egybeesésekhez képest ezek az értékek magasabbak, vagyis a hipotézis ezen része is beigazolódott a leíró statisztika alapján.

5. Táblázat

Átlagos egybeesések száma az SST szópárokat tekintve

	Arab-Félelem	Arab-Bizalom	Roma-Félelem	Roma-Bizalom	Német-Félelem	Német-Bizalom
N	238	238	238	238	238	238
Átlag	4.53	3.51	4.29	3.75	2.94	5.00
Medián	5.00	4.00	4.00	4.00	3.00	5.00
Szórás	1.50	1.47	1.55	1.54	1.35	1.64
Minimum	0	0	0	0	0	0
Maximum	8	8	8	7	7	8

Megjegyzés. Az 5. táblázatban az SST szavak átlagos egybeesései láthatóak, a medián, a szórás, a minimum és maximum értékeket bemutatva.

Az ötödik hipotézisemben azt fogalmaztam meg, hogy a vajdasági kitöltők szociálisan távolságtartóbbak lesznek a különböző nemzetiségek felé, mint a magyarországi kitöltők. Ennek tesztelésére Mann-Whitney U-próbát alkalmaztam, ugyanis a minta nem mutatott normál eloszlást, illetve elemzés előtt kizártam minden olyan személyt, aki a Bogardus-skálán a 7-es opciót, vagyis a „Nem tudom” választ adta meg. A hipotézis beigazolódott, ugyanis a Mann-Whitney U-próba eredményei szerint minden nemzetiség tekintetében szignifikáns a különbség a két ország kitöltőinek átlagai között. A szír ($U = 2100$, $z = -4,641$, $p < 0,001$), a kínai ($U = 2670$, $z = -2,927$, $p = 0,003$), a német ($U = 2285$, $z = -4,179$, $p < 0,001$), a palesztin ($U = 2218$, $z = -4,276$, $p < 0,001$), a roma ($U = 2617$, $z = -3,059$, $p = 0,002$), az afgán ($U = 2028$, $z = -4,852$, $p < 0,001$), és az arab ($U = 2185$, $z = -4,379$, $p < 0,001$) nemzetiség esetében is szignifikáns a különbség. Az átlagok tekintetében megfigyelhető, hogy minden nemzetiség esetében a vajdasági kitöltők érték el magasabb eredményt, amiből arra következtethetünk, hogy a Vajdaságban élő kitöltők szociálisan távolságtartóbbak, a magyarországi kitöltőknél (lásd: 7. táblázat).

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

6. Táblázat

A két ország lakosai esetében megfigyelhető Bogardus átlagok

	Ország, melyben lakik	N	Átlag	Medián	Szórás
Szír	Szerbia	57	4.28	5.00	1.89
	Magyarország	127	2.87	2.00	1.69
Kínai	Szerbia	57	3.16	3.00	1.58
	Magyarország	127	2.43	2.00	1.39
Német	Szerbia	57	2.91	3.00	1.50
	Magyarország	127	1.98	2.00	1.22
Palesztin	Szerbia	57	4.05	4.00	1.79
	Magyarország	127	2.82	2.00	1.63
Roma	Szerbia	57	3.79	4.00	1.54
	Magyarország	127	2.97	2.00	1.76
Afgán	Szerbia	57	4.37	5.00	1.80
	Magyarország	127	2.94	3.00	1.67
Arab	Szerbia	57	4.14	5.00	1.95
	Magyarország	127	2.80	2.00	1.68

Megjegyzés. A 6. táblázatban a két ország lakosai között megfigyelhető átlagok, medián értékek, és szórás értékek láthatók, illetve a kitöltők száma, országonként lebontva.

Ezt a hipotézist még érdekesnek találtam megnézni az egyéb kérdésekkel kapcsolatban is. Az egyéb kérdések a multikulturalizmussal való egyetértésre, a bevándorlókra, mint jó munkaerőre, a terrorizmus és a bevándorlás összefüggésére, illetve a kerítés építésének helyeslésére vonatkoztak. Mielőtt a tesztelést elvégeztem volna, megvizsgáltam a négy kérdés feltáró faktorelemzését (lásd: 8. táblázat), illetve, hogy mennyire bizonyult megbízhatónak a négy kérdés, mint kérdőív. A feltáró faktorelemzés eredménye szerint a 4 kérdés esetében elkülöníthetők inkább negatívabb (1. faktor) és inkább pozitívabb töltetű (2. faktor) kijelentések (lásd: 6. táblázat). A Kaiser-Meyer-Olkin együttható értéke ($KMO = 0,779$), valamint a reliabilitás is megfelelőnek ($\alpha = 0,817$) jónak bizonyult.

7. Táblázat*Feltáró faktorelemzés az egyéb kérdések tekintetében*

	Faktor		Egyediség
	1	2	
Jó, ha a különböző kultúrák keverednek.		0.505	0.530
A bevándorlók jó munkaerőnek tekinthetők.		0.862	0.288
A bevándorlás és a terrorizmus összefügg.	0.821		0.372
Jó, hogy kerítés épült a határon.	0.745		0.362

Megjegyzés. A 7. táblázatban az egyéb kérdések feltáró faktorelemzése látható 'Minimum residual' extrakcióval és 'oblimin' rotációs beállításokkal.

Ennek tesztelésére is Mann-Whitney U-próbát alkalmaztam. Ismét csak azokat a kitöltőket vettem figyelembe, akik a Bogardus-skálán nem a „Nem tudom” lehetőséget adták meg válaszként. Abban a kérdésben, hogy „Jó, ha a különböző kultúrák keverednek”, szignifikáns különbség ($U = 2299$, $z = -4,049$, $p < 0,001$) mutatkozott a két csoport között. „A bevándorlók jó munkaerőnek tekinthetők” kérdés esetében is szignifikáns különbség ($U = 2075$, $z = -4,732$, $p < 0,001$) figyelhető meg. „A bevándorlás és a terrorizmus összefügg” kijelentés esetében is megfigyelhető a különbségek között szignifikancia ($U = 2432$, $z = -3,620$, $p < 0,001$). Az utolsó, a „Jó, hogy kerítés épült a határon” tétel estében is kimutatható volt a szignifikáns különbség ($U = 2050$, $z = -4,776$, $p < 0,001$). Ezen kérdések esetében a terrorizmusra és a kerítés építésére vonatkozó kérdések fordított tételként működtek. A multikulturalizmusra és a munkaerőre vonatkozó kérdések esetében minél magasabb volt az átlageredmény, annál inkább értettek egyet a két jelenséggel a kitöltők, míg a terrorizmus és kerítés építésére vonatkozó kérdések esetében minél kisebb volt az átlageredmény, annál kevésbé értettek egyet vele (lásd: 9. táblázat). A vajdasági kitöltők ezen kérdések esetében is szociálisan távolságtartóbbnak mutatkoztak, és ezzel a hipotézis nem csak a Bogardus-skálán elért eredményekkel igazolódott be, hanem az egyéb kérdések esetében is megfigyelhetők a különbségek.

8. Táblázat

A két ország lakosai esetében megfigyelhető egyén kérdések átlagai

	Ország, melyben lakik	N	Átlag	Medián	Szórás
Multikulturalizmus***	Szerbia	57	3.25	3.00	1.41
	Magyarország	127	4.16	4.00	1.34
Munkaerő***	Szerbia	57	2.49	3.00	1.36
	Magyarország	127	3.59	4.00	1.46
Terrorizmus***	Szerbia	57	3.96	4.00	1.40
	Magyarország	127	3.12	3.00	1.48
Kerítés***	Szerbia	57	4.42	4.00	1.45
	Magyarország	127	3.04	3.00	1.83

Megjegyzés. A 8. táblázatban a két ország lakosai között megfigyelhető átlagok, medián értékek, és szórás értékek láthatók, illetve a kitöltők száma, országonként lebontva. *** $p < 0.001$

A hatodik hipotézisemben tovább dolgoztam az egyéb kérdésekkel, illetve Bogardus-skálán elért eredményekkel. Azt fogalmaztam meg, hogy az első faktorba tartozó kijelentések pozitívan fognak korrelálni a Bogardus skálán elért eredményekkel, míg a második faktorba tartozó kérdések negatív korrelációt fognak mutatni. Ennek a teszteléséhez az elemzésből kizártam azokat a személyeket, akik a Bogardus-skálán a 'Nem tudom' opciót jelölték meg válaszként. A hipotézis beigazolódott, ugyanis a Spearman-korreláció eredményei minden nemzetiség esetében szignifikáns korrelációkat mutattak (lásd: 10. táblázat). A szír nemzetiség esetében a multikulturalizmusra vonatkozó kérdést figyelembe véve közepes erősségű, negatív irányú korrelációt láthatunk ($r(182) = -0.513$, $p < 0.001$). A munkaerő tekintetében szintén közepes erősségű és negatív irányú korreláció látható ($r(182) = -0.523$, $p < 0.001$). A hipotézisben megfogalmazott, első faktorba sorolható kijelentések esetében pedig közepes erősségű és pozitív irányú korreláció figyelhető meg. A terrorizmus esetében ($r(182) = 0.513$, $p < 0.001$) és a kerítés építésének helyeslésében is ($r(182) = 0.540$, $p < 0.001$). A kínai nemzetiség esetében is ilyen együtt járások figyelhetők meg a multikulturalizmus ($r(182) = -0.411$, $p < 0.001$), a munkaerő ($r(182) = -0.396$, $p < 0.001$), a terrorizmus ($r(182) = 0.347$, $p < 0.001$) és a kerítés ($r(182) = 0.365$, $p < 0.001$) tételek esetében is. A német nemzetiséget figyelembe véve is hasonlóan alakulnak a korrelációs koefficiensek, a multikulturalizmus

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

($r(182) = -0.423, p < 0.001$), a munkaerő ($r(182) = -0.346, p < 0.001$), a terrorizmus ($r(182) = 0.332, p < 0.001$), és a kerítés ($r(182) = 0.402, p < 0.001$) kijelentéseket nézve. A palesztin nemzetiség is hasonló együtt járások alakultak ki, mint a multikulturalizmus ($r(182) = -0.549, p < 0.001$), mind a munkaerő ($r(182) = -0.538, p < 0.001$), mind a terrorizmus ($r(182) = 0.479, p < 0.001$), mind pedig a kerítésre vonatkozó tétel esetében ($r(182) = 0.500, p < 0.001$). A roma szót látva is közel azonos korrelációk látható, a multikulturalizmusra ($r(182) = -0.509, p < 0.001$), a munkaerőre ($r(182) = -0.464, p < 0.001$), a terrorizmusra ($r(182) = 0.433, p < 0.001$) és a kerítés építésére vonatkozóan is ($r(182) = 0.452, p < 0.001$). Az afgán nemzetiség esetében is hasonló erősségű és irányú korrelációkat látunk, multikulturalizmust ($r(182) = -0.553, p < 0.001$), munkaerőt ($r(182) = -0.538, p < 0.001$), terrorizmust ($r(182) = 0.518, p < 0.001$), és a kerítés tételt ($r(182) = 0.550, p < 0.001$) figyelembe véve. Az arab szót vizsgálva is hasonló korrelációk jelennek meg, a multikulturalizmus tételre ($r(182) = -0.600, p < 0.001$), a munkaerő tételre ($r(182) = -0.560, p < 0.001$), a terrorizmus ($r(182) = 0.556, p < 0.001$) és a kerítés tételre ($r(182) = 0.565, p < 0.001$) vonatkozóan is.

9. Táblázat:

Az egyéb kérdések és a Bogardus-skálán elért eredmények korrelációs mátrixa

		Multikulturalizmus	Munkaerő	Terrorizmus	Kerítés
Szír	Spearman's rho	-0.513 ***	-0.523 ***	0.513 ***	0.540 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001
Kínai	Spearman's rho	-0.411 ***	-0.396 ***	0.347 ***	0.365 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001
Német	Spearman's rho	-0.423 ***	-0.346 ***	0.332 ***	0.402 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001
Palesztin	Spearman's rho	-0.549 ***	-0.538 ***	0.479 ***	0.500 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001
Roma	Spearman's rho	-0.509 ***	-0.464 ***	0.433 ***	0.452 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001
Afgán	Spearman's rho	-0.553 ***	-0.538 ***	0.518 ***	0.550 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001
Arab	Spearman's rho	-0.600 ***	-0.560 ***	0.556 ***	0.565 ***
	p-value	< .001	< .001	< .001	< .001

Megjegyzés. A 9. táblázatban a Bogardus-skálában szereplő nemzetiségek és az egyéb kérdések korrelációs mátrixa látható. *** $p < 0,001$

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A hetedik hipotézisemben azt fogalmaztam meg, hogy a kitöltők szociálisan távolságtartóbbak lesznek a nem-európai nemzetiségű személyekkel, mint a német (európai) nemzetiségű személyekkel. Ennek tesztelésére páros-mintás T próbát alkalmaztam, hogy a kitöltők saját eredményeit hasonlítsam össze, és ismét kizártam azon személyeket, akik a Bogardus-skálán a 7-es opciót jelölték meg válaszként. Ahhoz, hogy ezt teszteljem a Wilcoxon-próbát alkalmaztam, mivel a minta nem mutatott normál eloszlást, és a német nemzetiséget hasonlítottam össze az összes többi Bogardus-kérdőívben szereplő nemzetiséggel. A hipotézis beigazolódott, ugyanis a német nemzetiséggel kapcsolatos eredmények szignifikánsan különböznek a kínai, a szír, az afgán, az arab, a palesztin, és roma nemzetiségek esetében is. (lásd: 11. táblázat). A szír és a német szavak összehasonlításában szignifikánsnak bizonyult a különbség az egy személy által adott válaszokat tekintve ($Z = 3853$, $p < 0.001$). A kínai és a német nemzetiségek esetében is jelentős különbség figyelhető meg ($Z = 1643$, $p < 0.001$). A palesztin és német nemzetiségek átlagai között is szignifikánsnak mondható a különbség ($Z = 4159$, $p < 0.001$). Továbbá a roma ($Z = 4349$, $p < 0.001$), az afgán ($Z = 4591$, $p < 0.001$), és az arab ($Z = 3821$, $p < 0.001$) német nemzetiséggel való összehasonlításában is szignifikáns a különbség. Minden eredménye esetében megfigyelhető, hogy a kitöltők a német nemzetiséggel a kevésbé szociálisan távolságtartók.

10. Táblázat

A Wilcoxon-próba eredményei a Bogardus-skálán jelölt válaszok esetében

		Próba értéke	p	Német átlag	Nem-európai átlag
Szír	Német	3853	< .001	2.27	3.30
Kínai	Német	1643	< .001	2.27	2.65
Palesztin	Német	4159	< .001	2.27	3.20
Roma	Német	4349	< .001	2.27	3.22
Afgán	Német	4591	< .001	2.27	3.38
Arab	Német	3821	< .001	2.27	3.22

Megjegyzés. A 10. táblázatban német és a nem-európai nemzetiségek különbségei a szociális távolságtartás mentén.

Az utolsó, nyolcadik hipotézisem keretein belül megvizsgáltam az SST eredmények és a Bogardus-skála együttjárásait. Az elemzésből ismét kizártam azokat a személyeket, akik valamelyik nemzetiség esetében a Bogardus-skálán a „Nem tudom” opciót választották. Ezek

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

tesztelésére Spearman-féle korrelációt alkalmaztam. Együttjárások voltak megfigyelhetők a roma nemzetiségtől való távolságtartás és a roma-félelem szópár ($r(182) = 0,198, p = 0,007$), a roma-erőszak szópár ($r(182) = 0,179, p = 0,015$), valamint a roma-bizalom szópár között ($r(182) = -0,235, p = 0,001$). Az arab nemzetiség Bogardus-eredményeit illetően is hasonló összefüggések voltak megfigyelhetők az SST szópárokat figyelembe véve. Az arab nemzetiség és az arab-félelem szópár között pozitív irányú együttjárás ($r(182) = 0,268, p < 0,001$) azonosítható, az arab nemzetiség és az arab-erőszak szópár között szintén pozitív korreláció ($r(182) = 0,237, p = 0,001$) látható, míg az arab nemzetiség és az arab-bizalom szópár között negatív irányú együttjárást ($r(182) = -0,215, p = 0,003$) láthatunk. Ok-okozati viszonyra nem lehet következtetni ezekből az eredményekből, azonban kimondható, hogy a szociális távolságtartás és az SST szópárok egybeeséseit illetően megfigyelhetők pozitív és negatív irányú korrelációk.

Megvitatás

A kutatás fő céljai közé tartozott az, hogy megnézzem, hogy a szociális távolságtartásnak milyen összefüggései vannak a különböző elemekkel kapcsolatban, mint például a média és a kontaktus. Illetve azt is szerettem volna azonosítani, hogy a kitöltők mely nemzetiségekkel kapcsolatban a leginkább szociálisan távolságtartók. Emellett arra is szerettem volna választ kapni, hogy a különböző elméletek, mint például a szociális dominancia (Sidanius & Pratto, 1999) elmélete mennyire figyelhető meg az eredményekben. Feltételezéseim, hipotéziseim egy része beigazolódott, azonban volt olyan eredmény is, amely nem egyezett a szakirodalom alapján meghatározott feltételezésekkel és hipotézisekkel.

Az első hipotézisem a médiával kapcsolatos vélemények, és a szociális távolságtartással kapcsolatos eredmények összefüggéseire kereste a választ. Mastro (2015) felsorolt több olyan tényezőt, amelyek befolyásolhatják a személyek nézeteit a különböző nemzetiségeket és etnikumokat illetően, ezek közé sorolta a vallást és a kulturális háttérrel is. Azonban ezek mellett sok olyan kutatás készült, amely a médiára és annak hatásaira helyezi a hangsúlyt. Cole és munkatársai (2003) kutatása bemutatta, hogy a gyerekek nyitottságára nagy hatással van az, hogy ha olyan rajzfilmeket látnak a médiában, amelyek pozitív kapcsolatot mutatnak a különböző nemzetiségek között. Emellett Szabó (2010) kutatása is rámutatott arra, hogy a magyar gyerekeknek ugyan nincs személyes kapcsolata az olasz és az amerikai személyekkel, azonban a gyerekek velük a legkevésbé távolságtartók és kiemeli, hogy ezek a nézetek többek között a médiából táplálódnak, és származnak. Ezek a kutatások ösztönöztek arra, hogy

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

megvizsgáljam, hogy a médiának és a szociális távolságtartásnak milyen összefüggései figyelhetők meg. A Spearman-féle korreláció eredményeiből kiderült, hogy sok csatorna esetében pozitív együttjárást láthatunk a szociális távolságtartással összefüggésben. Ilyen csatornák és weboldalak az M1, a Duna TV, az ORIGO.hu és a PestiSrácok.hu. Ok-okozati viszony feltételezése a korreláció esetében helytelen lenne, azonban a pozitív korreláció jelenségét érdemes megemlíteni. Ezáltal két lehetséges összefüggést említhetünk. Az első az, hogy minél szociálisan távolságtartóbb valaki, annál inkább hitelesnek tartja ezeket a csatornákat / weboldalakat. A második lehetőség pedig az, hogy minél inkább hitelesnek tartja ezeket a médiákat az illető, annál inkább szociálisan távolságtartó. Az ok-okozat irányát nem tudjuk feltételezni, azonban kiemelhetjük, hogy a pozitív együttjárás összefüggésre utal, ugyanis az elemzés eredményei szignifikánsak voltak. A pozitív korreláció oka pedig betudható annak, hogy ezek a csatornák, weboldalak inkább negatív aspektusból közelítik meg a bevándorlás és a multikulturalizmus témáját, mintsem pozitív irányból. További médiákat is elemzés alá vontam, ilyen volt például a 444.hu és a Telex.hu weboldalak is. Ez a két weboldal esetében azonban pont ellentétes eredményeket kaptam, mint az előbb felsoroltak esetében. A Bogardus-skálában felsorolt nemzetiségek ezekkel a médiákkal is összefüggéseket mutattak, azonban nem pozitív, hanem negatív irányban. Ok-okozati viszonyokat itt sem feltételezhetünk, azonban kijelenthető, hogy ebben az esetben is két lehetőség van az ok-okozati viszony feltételezésére. Az első az, hogy minél inkább szociálisan távolságtartó valaki, annál kevésbé tartja hitelesnek az említett weboldalakat, vagy pedig minél inkább hitelesnek tartja az oldalakat, annál kevésbé szociálisan távolságtartó. A hatások iránya itt sem világos, azonban a negatív korreláció, az első résszel ellentétben itt is lényegesnek mondható, hiszen az eredmények szignifikánsak voltak. A negatív korrelációra magyarázatot adhat, hogy ezek a weboldalak pozitív hangvételű híreket is bemutatnak a bevándorlás és multikulturalizmus témakörével kapcsolatban. Ezen médiák mellett az RTL Klub és az ATV csatornákat is elemeztem, a szociális távolságtartással összefüggésben. Ezek a csatornák azonban nem mutattak együttjárást egyik Bogardus-skálán említett etnikummal / nemzetiséggel kapcsolatban sem. Az RTL Klub csatorna esetében ennek az lehet az oka, hogy az emberek ezt a csatornát, inkább a bulvár és celebekkel kapcsolatos hírekkel hozzák összefüggésbe. Az ATV pedig nem annyira elterjedt csatornának tekinthető, és a korreláció hiánya összefüggésben lehet azzal, hogy az emberek kevésbé követik ezt a csatornát. Ez a hipotézisem tehát csak részben igazolódott be, és ok-okozati viszonyokra nem tudunk belőlük következtetni, viszont a szignifikáns összefüggések további elemzésekre adnak okot.

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A második hipotézisem a személyes tapasztalat dimenziójának mentén határoztam meg, és ennek tesztelésére Mann-Whitney U-próbát alkalmaztam. Ogan és munkatársai (2013) eredményei azt mutatták, hogy a személyes tapasztalat pozitívan hat arra, hogy egy személy, hogyan szemléli a különböző etnikumból származó egyéneket. Ezért a hipotézist úgy fogalmaztam meg, hogy a bevándorlókat illetően, személyes tapasztalattal rendelkező (akik már kerültek kapcsolatba bármilyen nemzetiségű bevándorlóval) személyek kevésbé lesznek szociálisan távolságtartók a Bogardus-skálában felsorolt népek egy-egy tagjával szemben, és a személyes érintkezésnek pozitív lesz a hatása a legközelebbinek elfogadott kapcsolatra. Ez a feltételezés beigazolódott, ugyanis azok a személyek, akik érintkeztek már bevándorlóval, alacsonyabb eredményeket értek el a szociális távolságtartást mérő skálán. A bevándorlókkal már kapcsolatba került személyek válaszainak átlaga, mind a szír, mind a kínai, mind a német, mind a roma, mind az afgán, és mind az arab etnikumból / nemzetiségből származó személyekkel kapcsolatban alacsonyabb volt, és ez a különbség, minden esetben szignifikánsnak mondható. Ebből arra következtethetünk, hogy az eredmények egyeznek a szakirodalomban említett eredményekkel, és kijelenthető, hogy a személyes tapasztalatnak, kapcsolatnak valóban pozitív hatása van a szociális távolságtartásra. Ez azt jelenti, hogy azok a személyek, akik már kerültek kapcsolatba bevándorlóval, kevésbé szociálisan távolságtartók, és közelebbi viszonyt fogadnának el a felsorolt népek egy-egy tagjával, ami alátámasztja a kontaktushipotézis jelenségét (Zúñiga et al., 2007).

A harmadik hipotézisem arra kereste a választ, hogy a Bogardus-skálában felsorolt népek közül melyik nemzetiséggel lesznek leginkább távolságtartók a személyek. A feltételezésben azt fogalmaztam meg, hogy leginkább az arab nemzetiségű személyekkel lesznek távolságtartók a válaszadók. Ennek alapja, Olsson és munkatársai (2019) kutatása volt, akik arra jutottak az eredményeiket elemezve, hogy a bevándorlók vallása és kulturális háttere nagy szerepet játszik abban, hogy mennyire tudnak beilleszkedni a befogadó társadalomba illetve abban is fontos szerepe van a különbözőségnek, hogy mennyire lesznek hajlandók kapcsolatot teremteni a bevándorlókkal a befogadó ország lakosai. Az eredményeikből kiderült, hogy a befogadó ország lakosai nehezebbnek gondolják a muszlim bevándorlók integrációját, míg a keresztény bevándorlók esetében nem találtak ilyen kapcsolatot. Matera és munkatársai (2020) ugyanezeket az eredményeket kapták, egy olaszországi kutatás keretein belül. Ezen kutatások alapján határoztam meg a hipotézist, amely az átlagok tekintetében nem látszott beigazolódni, ugyanis az afgán személyekkel kapcsolatban a személyek magasabb átlageredményt értek el, mint az arab személyekkel kapcsolatban. Az átlagok közötti különbségek vizsgálatára Friedman-próbát alkalmaztam. Mivel a próba eredménye szignifikáns

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

volt, ezért a párok közötti vizsgálatot is elvégeztem. Ez alapján elmondható volt, hogy az afgán személyekkel távolságtartóbbak a kitöltők, mint az arab személyekkel, azonban nem mondható ki, hogy velük lennének a leginkább távolságtartók, ugyanis a szír és a palesztin nemzetiséggel összehasonlítva nem mutatkozott szignifikáns különbség. Ennek az lehet az oka, hogy a szír, az afgán és a palesztin nemzetiségű személyek nagyon hasonló kultúrával és vallással rendelkeznek, illetve a médiában is hasonló reprezentációt kapnak, ezért a kitöltők nem különböző nemzetiségként tekintenek rájuk.

A negyedik hipotézisem az SST szópárookra vonatkozott. Szabó (2010) kutatásában arra a következtetésre jutott, hogy a roma és az arab szavaknak erősebb a kapcsolata a félelem szóval, mint a szeretet szóval, míg az olasz szónak erősebb a kapcsolata a szeretet szóval, mint a félelem szóval. Ez alapján azt a hipotézist fogalmaztam meg, hogy a roma és arab szavak több egybeesést mutatnak majd a félelem szóval, mint a bizalom szóval míg a német és kínai szavak több egybeesést fognak mutatni a bizalom szóval a roma és arab szavakhoz képest. Mivel a kínai-bizalom szópárost ki kellett zárnom az elemzés során, ezért csak a német-bizalom szópár elemzésére volt lehetőségem a hipotézis tesztelésekor. A hipotézis beigazolódott, ugyanis a leíró statisztika eredményei alapján a roma szónak átlagosan 4,29 egybeesése van a félelem szóval, míg a bizalom szóval ugyanez az átlageredmény 3,75-öt mutat. Az arab és félelem szavak átlagos egybeesése 4,53, míg az arab-bizalom szópáros asszociációs kapcsolata gyengébbnek mondható, ugyanis az átlagos egybeesés 3,51. A hipotézis második fele a német-bizalom szópárra vonatkozott, ahol az egybeesések száma elérte az 5-öt, vagyis kimondható, hogy a hipotézis teljes egészében beigazolódott, és megegyezik a szakirodalomban említett eredményekkel is. Megállapítható, hogy a roma és az arab szavaknak erősebb az asszociációs kapcsolata a félelem szóval, mint a bizalom szóval, míg a német szónak erősebb az asszociációs kapcsolata a bizalom szóval, mint az arab és roma szavaknak. Ez a Bogardus-skála eredményeivel kapcsolatba hozható, ugyanis azok a szópárok, amelyek tartalmazták a félelem szót, pozitív korrelációban álltak a Bogardus-skálán elért eredményekkel, vagyis a félelem szó és a szociális távolságtartás együttjárnak, míg a bizalom szót tartalmazó szópárok negatív korrelációt mutattak a Bogardus-skála pontszámaival. Az asszociációs kapcsolatok erősségének háttérében még fontos megemlíteni a kulturális különbségeket. A magyar kultúra jelentősen különbözik az arab és roma kultúrától, ezért lehet erősebb ezeknek a szavaknak az asszociációs kapcsolata a félelem szóval, míg a német nemzet hasonló kultúrával rendelkezik, mint a magyar, és azt feltételezhetjük, hogy a bizalom szóval látható asszociációs erősség erre vezethető vissza.

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Az ötödik hipotézis, Sidanius és Pratto (1999) által megalkotott „Social dominance theory” vagyis szociális dominancia elmélet mentén fogalmazódott meg. A szociális dominancia elmélet azon a feltevésen alapszik, hogy a társadalomban jelen van a csoportok között egy olyan hierarchia, amely megkülönböztet uralkodó és alárendelt csoportokat, osztályokat. Emiatt a hierarchia miatt megjelennek különbségek az egyén szintjén, de az ideológiai és intézményi mechanizmusok tekintetében is, ezáltal kölcsönösen erősítik meg egymást, és tartják fenn a meglévő hierarchiát. Mivel ez a „rendszer” a domináns pozícióban lévő csoport tagjait szolgálja, ezért a csoport tagjai igyekeznek fenntartani ezt a szociális hierarchiát, és megerősíteni a pozíciójukat. Azonban egyes szociálpszichológiai kutatások azt figyelték meg, hogy az alárendelt csoport tagjai is részt vesznek ennek a szociális hierarchiának a fenntartásában. Jost és Major (2001) erre a jelenségre alkotta meg a rendszerigazolás fogalmát, ami segíthet megérteni, hogy az alárendelt pozícióban lévő csoport tagjai körében miért is jelenik az előítéletesség a bevándorlókkal szemben. Az alárendelt csoport tagjai is törekszenek a kialakult hierarchia fenntartására, ha egy külső csoporttól érkező „fenyegetésről” van szó. A hierarchiában alárendelt csoport a külső fenyegetés hatására igazolja a fennálló rendszert, és arra törekszik, hogy a külső csoport hatására megerősítse a hierarchiában elfoglalt pozícióját. Ez azért jöhet létre, mert az alárendelt csoport tagjai úgy érezhetik, hogy a külső, jelenleg érkező csoport is föléjük kerülhet a hierarchiában, ami még inkább rontja a helyzetüket a társadalmon belül. Mivel a vajdasági magyarok kisebbségként élnek a szerbiai társadalomban, ezért a hierarchiába alárendelt szerepet töltenek be, míg a magyarországi kitöltők domináns szerepben említhetők Magyarországon. Ez az elmélet alapján azt a hipotézist fogalmaztam meg, hogy a hierarchiában alárendelt szerepet betöltő vajdasági magyarok szociálisan távolságtartóbbak lesznek, egy másik hierarchiában domináns pozíciót betöltött csoporthoz képest. A Bogardus-skálán elért eredményeket Mann-Whitney U-próba segítségével elemeztem a magyarországi és a vajdasági kitöltők között. Az átlagok minden egyes nemzetiség esetében magasabb eredményt mutattak a vajdasági kitöltők válaszait tekintve, míg a magyarországi kitöltők esetében ezek az átlagok alacsonyabbak voltak. A próba minden átlag esetében szignifikáns különbséget mutatott, vagyis kimondható, hogy a magyarországi kitöltők kevésbé szociálisan távolságtartók a vajdasági kitöltőkhöz képest. Ezáltal a „szociális dominancia elmélete” és a „rendszerigazolás elmélete” is beigazolódott, miszerint a hierarchiában alárendelt csoport tagjai igyekeznek fenntartani a hierarchia egyensúlyát, és erre a szociális távolságtartás eszközként jelenik meg. Ez azért lehet így, mert a szociális dominancia elmélet feltevéseit alkalmazva a vajdasági kitöltők kisebbségként, alárendelt csoportként vannak jelen abban a társadalomban, ahol ők élnek. Ha ezen elmélet elemeit alkalmazzuk erre a hipotézisre,

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

akkor az alárendelt csoport, esetünkben a vajdasági magyarok, igyekeznek megtartani a hierarchiában elfoglalt pozíciójukat, igazolják a rendszer meglétét, és a pozíció megőrzésére tett törekvések egyik eszközévé válik a szociális távolságtartás a külső csoporttal szemben. A szociális dominancia elmélet mellett még érdemes lehet megemlíteni a reális konfliktus paradigmát is ebben a kontextusban (Sherif, 2015). Az alárendelt csoport tagjai a hierarchiában elfoglalt helyzetükből kiindulva, alaptól hátrányos helyzetben érezhetik magukat a domináns csoporthoz képest. Emellett pedig ha megjelenik egy külső csoport, esetükben a bevándorlók, és az alárendelt csoport tagjai azt észlelik, hogy ez a csoport javakhoz jut hozzá, elutasítóbbakká válhatnak ennek a külső csoportnak a tagjaival szemben. Ez magyarázható azzal, hogy a kisebbségi, hátrányos helyzetből eredően az alárendelt csoportnak erőfeszítéseket kell tenni, hogy hozzájusson azokhoz a javakhoz, amelyek a külső csoport megkap, és ezt igazságtalannak élik meg az alárendelt csoport tagjai, és emiatt nő a szociális távolságtartás mértéke a külső csoport, jelen esetben a bevándorlók felé. A hipotézis ezen eredményeket figyelembe véve beigazolódott. Fontos azonban kiemelni, hogy ebben nem csak a hierarchiában elfoglalt pozíció, és a relatív depriváció megjelenése játszhat szerepet, hanem egyéb behatások is, amelyek feltérképezése több kutatást igényelhet.

A hatodik hipotézisemben az egyéb kérdések és a Bogardus-skála eredményeit vizsgáltam. Az egyéb kérdések esetében a pozitív töltetű kérdések negatív korrelációt vártam a Bogardus-skála eredményeivel, míg a negatív töltetű kérdések pozitív korrelációra számítottam a Bogardus-skálán jelölt válaszokkal. A hipotézis beigazolódott, ugyanis az együttjárások a hipotézisben megfogalmazottak alapján alakultak. A szakirodalomban az előítéletesség témakörét széleskörűen tárgyalják, ezért az nem csak konkrét személyekkel kapcsolatban, hanem cselekvésekkel, és az egész társadalomra ható jelenségekkel kapcsolatban megjelenhet, mint például a multikulturalizmus kérdése. A hipotézis beigazolódott, és ez azért lehet így, mert a szociálisan távolságtartóbb személyek nem csak a csoport egyes tagjai felé előítéletesek, hanem olyan jelenségek felé is, amelyeket a csoport tagjainak megjelenése okoz. Fontos kiemelni még azt is, hogy a korreláció nem csak az „általában” előítélettel sújtott csoportok esetében jelent meg, hanem a németnél is, és ebből arra következtethetünk, hogy ez a kérdéskör nem nemzetiség specifikus.

A hetedik hipotézisemben arra kerestem a választ, hogy egy személy válaszain belül vannak-e jelentős eltérések a Bogarduson adott válaszok tekintetében. A próba eredményeiből kiderült, hogy a kitöltők szociálisan távolságtartóbbak a nem európai személyekkel, mint a német (európai) személyekkel, ugyanis a német nemzetiséghez képest a próba minden nemzetiség esetében szignifikáns különbséget mutatott. Ez azért alakulhatott így, mert a német

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

egy nagyon hasonló kultúra, mint a magyar, és a kitöltők kevésbé szociálisan távolságtartók a hozzájuk hasonló emberekkel (Olsson et al., 2019; Matera et al., 2020).

A nyolcadik hipotézisemben ellenőriztem az SST és a Bogardus-skála közötti együttjárásokat. A feltételezés alapját Szabó (2010) kutatása adta, ahol az az eredmény volt megfigyelhető, hogy a Bogardus-skála eredményei negatívan korrelálnak az SST szeretet és nemzetiségek egybeesésével, míg a félelem és nemzetiségek egybeesésével pozitívan korreláltak a Bogardus-skála eredményei. Ennek tesztelésére Spearman-féle korrelációt használtam, és szignifikáns együttjárásokat találtam a Bogardus-skálán említett arab és roma nemzetiségek és az SST-n megalkotott szópárok között. Az arab nemzetiség pozitív együttjárást mutatott az arab-félelem és arab-erőszak szópárokkal, míg negatív korreláció volt megfigyelhető az arab-bizalom szópárral. Ok-okozati viszony nem feltételezhető, vagyis nem mondható ki az, hogy minél inkább szociálisan távolságtartó valaki, annál erősebb az asszociációs kapcsolat a félelem és erőszak szavak esetében, és annál gyengébb a bizalom szóval látható kapcsolat, ugyanis fordított esetben is értelmezhetjük az eredményeket, vagyis minél erősebb a kapcsolat a félelem és erőszak szavakat figyelve, annál inkább szociálisan távolságtartó valaki. A roma etnikum esetében is hasonló eredményeket láthatunk, ugyanis a korreláció pozitív irányú volt a roma-félelem és roma-erőszak szópárokkal, míg a roma-bizalom szópár esetében ez a korreláció negatív irányú volt. Maga a hatás iránya itt sem egyértelmű, ugyanis előfordulhat mind az, hogy minél szociálisan távolságtartóbb valaki, annál erősebb az asszociációs kapcsolat a negatív töltésű szavakat tekintve, mind pedig az, hogy minél erősebb az asszociációs kapcsolat a negatív töltésű szavakat illetően, annál inkább szociálisan távolságtartó valaki, míg a negatív korreláció esetében ezek fordítva mondhatók el. Ok-okozati viszonyra nem következtethetünk ezen eredményekből, azonban a korrelációk iránya egy fontos eredményként értelmezhető.

Az eredményeket figyelembe véve, összességében kijelenthető, hogy a hipotézisek nagyobb része beigazolódott. A média eredményeit tekintve több csatorna és weboldal is korrelációban állt a Bogardus-skálán elért eredményekkel, vagyis beszélhetünk kapcsolatról a média és a szociális távolságtartás között, emellett a korrelációk iránya is informatív jelleggel szolgált. A személyes tapasztalat hatását is sikerült megfigyelni a kutatás során, ugyanis kimutatható volt, hogy az a csoport, amelyik már érintkezett bevándorlóval kevésbé szociálisan távolságtartó, és nyitottabb arra, hogy közelebbi kapcsolatot teremtsen a Bogardus-skálán felsorolt etnikumok és nemzetiségek egy-egy tagjával. Arra is sikerült fényt deríteni, hogy a kitöltők melyik nemzetiséggel kapcsolatban a leginkább szociálisan távolságtartók, illetve, hogy van-e különbség a különböző nemzetiségek (szír, palesztin, afgán) között, akik mind,

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

egyúttal az arab csoportba is besorolhatók. A Friedman-próba eredményei alapján van különbség ezen nemzetek között is, illetve a kitöltők leginkább az afgán népcsoporttal szemben a leginkább szociálisan távolságtartók. Az SST eredményei illetve a Bogardus-skála eredményei közötti összefüggések, illetve a szópárok közötti átlagos asszociációs kapcsolat erőssége is mutatja, hogy a szociális távolságtartás nem tudatos szinten is megjelenik. Ezek mellett az egyik legfontosabb eredmény a „Szociális dominancia elmélet” (Sidanius & Pratto, 1999; Jost & Major, 2001) igazolása, amelyet a kisebbségi helyzettel összefüggésben figyeltünk meg, és beigazolódott az elmélet alapján felállított hipotézis, miszerint a hierarchiában alárendelt csoport is törekszik a hierarchia fenntartására, az alárendelt pozíciójuk ellenére.

A kutatás lefolytatása során megjelent néhány limitáció, amelyeket nem hagyhatunk figyelmen kívül. Ezek a téma vitatott jellegéből, érzékenységből eredhetnek. Ilyen például az idősebb generációk elérhetősége, akik számára idegen az internet használata, a papír alapú kitöltés pedig túl személyesnek tűnhet, ezért többen is elutasították a kutatásban való részvételt. Ennek eredményeképp az életkori csoportok közötti összehasonlítás nem valósult meg a kutatás keretein belül. A téma érzékenységből eredő limitációk közé sorolható továbbá az is, hogy alapból olyan személyek vállalják a kitöltést, akik nyitottabbak ezen kérdések megvitatására, és nem tartják kritikusnak a téma érzékenységet. Az online kérdőívek esetében mindig felmerül a kitöltések validitása, ez ebben az esetben sincs másképp, ugyanis előfordulhat az, hogy egyes kitöltők nem vették komolyan a válaszadást. Azonban a kutatás eredményei a legtöbb esetben a feltételezett eredményeket hozták. Továbbá a vizsgálatban megfigyelt és vizsgált eredmények arra engednek következtetni, hogy a szociális távolságtartás jelensége több mindennel is összefüggésben állhat, ezért további kutatásokat és adatgyűjtéseket igényelhet a téma. A hatások vizsgálata is fontos tényezőként említhető a kutatások további folytatására.

Irodalom

- Alesina, A., Miano, A., & Stantcheva, S. (2018). *Immigration and redistribution*. National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w24733>
- Allport, G. W., Clark, K., & Pettigrew, T. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- Bade, K. J. (2004). Legal and illegal immigration into Europe: Experiences and challenges. *European Review*, 12(3), 339–375. <https://doi.org/10.1017/S1062798704000316>
- Bogardus, E. S. (1925). Measuring social distance. *Journal of applied sociology*, 9, 299–308.
- Boreczky, Á., & Nguyen Luu, L. A. (2017). Budapesti tanárok nézetei a migrációról és a multikulturalizmusról. Szükség van-e a diverzitásra és a multikulturalizmusra? *Educatio*, 26(3), 404–417. <https://doi.org/10.1556/2063.26.2017.3.7>
- Citrin, J., Green, D. P., Muste, C., & Wong, C. (1997). Public opinion toward immigration reform: The role of economic motivations. *The Journal of Politics*, 59(3), 858–881. <https://doi.org/10.2307/2998640>
- Cole, C., Arafat, C., Tidhar, C., Tafesh, W. Z., Fox, N., Killen, M., Ardila-Rey, A., Leavitt, L., Lesser, G., & Richman, B. (2003). The educational impact of Rechov Sumsum/Shara'a Simsim: A Sesame Street television series to promote respect and understanding among children living in Israel, the West Bank, and Gaza. *International Journal of Behavioral Development*, 27(5), 409–422. <https://doi.org/10.1080/01650250344000019>
- Ethington, P. J. (1997). The intellectual construction of "Social Distance": Toward a recovery of Georg Simmel's social geometry. *Cybergeo: European Journal of Geography*, 30. <https://doi.org/10.4000/cybergeo.227>
- Freeman, G. P. (1995). Modes of immigration politics in liberal democratic states. *International migration review*, 29(4), 881–902. <https://doi.org/10.1177/019791839502900401>
- Ginges, J., & Cairns, D. (2000). Social representations of multiculturalism: A faceted analysis. *Journal of Applied Social Psychology*, 30(7), 1345–1370. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2000.tb02524.x>
- Gupta, D. D., & Wong, D. W. (2020). No more “social distancing” but practice physical separation. *Canadian Journal of Public Health*, 111(4), 488–489. <https://doi.org/10.17269/s41997-020-00370-x>
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. In J. T. Jost & J. Sidanius (Eds.), *Key readings in social psychology. Political psychology: Key readings* (pp. 276–293). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203505984-16>

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

- Joppke, C. (2002). European immigration policies at the crossroads. *Developments in West European Politics*, 2, 259–276.
- Jost, J. T., & Major, B. (Eds.) (2001). *The psychology of legitimacy: Emerging perspectives on ideology, justice, and intergroup relations*. Cambridge University Press.
- Licata, L., Sanchez-Mazas, M., & Green, E. G. (2011). Identity, immigration, and prejudice in Europe: A recognition approach. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, V. L. Vignoles (Eds.) *Handbook of identity theory and research* (pp. 895–916). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_38
- Marková, I. (1996). Towards an epistemology of social representations. *Journal for the Theory of Social behaviour*, 26(2), 177–196. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5914.1996.tb00528.x>
- Mastro, D. (2015). Why the media's role in issues of race and ethnicity should be in the spotlight. *Journal of Social Issues*, 71(1), 1–16. <https://doi.org/10.1111/josi.12093>
- Matera, C., Picchiarini, A., Olsson, M., & Brown, R. (2020). Does religion matter? Italians' responses towards Muslim and Christian Arab immigrants as a function of their acculturation preferences. *International Journal of Intercultural Relations*, 75, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2019.12.002>
- Matera, C., Stefanile, C., & Brown, R. (2011). The role of immigrant acculturation preferences and generational status in determining majority intergroup attitudes. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47(4), 776–785. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2011.03.007>
- Moore, K., Mason, P., & Lewis, J. (2008). *Images of Islam in the UK. The Representation of British Muslims in the National Print News Media*. Cardiff School of Journalism.
- Moscovici, S. (1981). On social representations. *Social cognition: Perspectives on everyday understanding*, 8(12), 181–209.
- Ogan, C., Willnat, L., Pennington, R., & Bashir, M. (2014). The rise of anti-Muslim prejudice: Media and Islamophobia in Europe and the United States. *International Communication Gazette*, 76(1), 27–46. <https://doi.org/10.1177/1748048513504048>
- Olsson, M., Matera, C., Tip, L. K., & Brown, R. (2019). The double-edged effect of intergroup similarity: Muslim and Christian immigrants' acculturation preferences on intergroup relations in Sweden. *Group Processes & Intergroup Relations*, 22(4), 478–493. <https://doi.org/10.1177/1368430217740432>
- Tálas, P. (Eds.) (2015). *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó.

KONTAKTUS, MÉDIA ÉS SZOCIÁLIS TÁVOLSÁGTARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI

- Pettigrew, T. F., Jackson, J. S., Brika, J. B., Lemaine, G., Meertens, R. W., Wagner, U., & Zick, A. (1997). Outgroup prejudice in western Europe. *European review of social psychology*, 8(1), 241–273. <https://doi.org/10.1080/14792779843000009>
- Sears, D. (1993). 5. Symbolic Politics: A Socio-Psychological Theory. In S. Iyengar & W. McGuire (Eds.), *Explorations in Political Psychology* (pp. 113-149). Duke University Press. <https://doi.org/10.1515/9780822396697-007>
- Sherif, M. (2015). *Group conflict and co-operation: Their social psychology*. Psychology Press.
- Sidanius, J., & Pratto, F. (1999). *Social dominance: An intergroup theory of social hierarchy and oppression*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139175043>
- Sides, J., & Citrin, J. (2007). European opinion about immigration: The role of identities, interests and information. *British journal of political science*, 37(3), 477–504. <http://www.jstor.org/stable/4497304>
- Simon, B. (2010). Collective identity and political engagement. In A. E. Azzi, X. Chrysochoou, B. Klandermans, B. Simon, (Eds.), *Identity and participation in culturally diverse societies: A multidisciplinary perspective* (pp. 137–157). Wiley-Blackwell <https://doi.org/10.1002/9781444328158.ch7>
- Szabó, É, Németh, R., & Náfrádi, L. (2013). A Semantic Selection Test–SST–bemutatása-egy új eljárás az attitűdök érzelmi aspektusának, valamint az attitűdtárgyak asszociációs kapcsolatainak vizsgálatára. *Alkalmazott Pszichológia*, 13(2), 59–74.
- Szabó, É. (2010). Semantic Selection Test–A new methodological approach towards the exploration of children’s views on social issues. In P. Cunningham, & N. Fretwell, (Eds.), *Lifelong learning and active citizenship. Proceeding 12th Children’s Identity and Citizenship in Europe* (pp. 445-454). London Metropolitan University. <https://doi.org/10.13140/2.1.1771.7761>
- Zán, K. (2014). *Migráció-előítélet-idegenellenesség: Előítélet-kutatás a belügyi ágazatban*. Nemzeti Közzolgálati Egyetem.